

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2014-2017

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Miroslava Červená

**Podpora dětí s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku
na Mladoboleslavsku**

Praha 2017

Vedoucí bakalářské práce:

Doc. PaedDr. Marie Kocurová Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2014-2017

BACHELOR THESIS

Miroslava Červená

**Support For Children with Dyslexia and Dysorthography in Grades Four and
Five in the Mladá Boleslav Region**

Prague 2017

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Doc. PaedDr. Marie Kocurová Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Miroslava Červená

Poděkování

Děkuji tímto Doc. PaedDr. Marii Kocurové Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se ve své teoretické části zabývá specifickými vývojovými poruchami školních dovedností, jejich příčinami, klasifikací, podporou a také legislativou, o kterou se výchovně vzdělávací proces ve školách opírá. Zabývá se podporou žáků s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročnících na základních školách v oblasti Mladoboleslava. Praktická část zmapovala situaci podpory v dané oblasti a srovnává podporu žáků na malých – prvostupňových základních školách a základních školách velkých – plně strukturovaných.

Klíčová slova

Dyslexie, dysortografie, plně strukturované základní školy, podpora žáků, podpůrná opatření, prvostupňové základní školy, reedukace, specifické vývojové poruchy školních dovedností.

Abstract

The theoretical section of this Bachelor's thesis deals with specific academic developmental disorders, their causes, classification, support, as well as the legislation used in schools as a basis for the educational process. It deals with the support of students with dyslexia and dysorthography in primary school grades four and five in the Mladá Boleslav Region. The practical section outlines the situation of the support provided in the given area, and compares the support offered students at small elementary schools to that in large, fully-structured primary schools.

Keywords

Dyslexia, dysorthography, elementary schools, fully-structured primary schools, re-education, specific academic developmental disorders, student support, support measures.

ÚVOD	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 HISTORIE	10
2 SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ = SPU	12
2.1 Příčiny poruch.....	14
2.2 Druhy poruch a jejich projevy	15
2.2.1 Dyslexie	15
2.2.2 Dysgrafie.....	17
2.2.3 Dysortografie	17
2.2.4 Dyskalkulie	19
2.2.5 Dyspinxie	20
2.2.6 Dymúzie	21
2.2.7 Dyspraxie	21
2.3 Diagnostika	22
3 LEGISLATIVA VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S PORUCHAMI	25
3.1 Individuální vzdělávací plán (IVP).....	30
4 FORMY PÉČE A PODPORY DĚTÍ S PORUCHAMI ŠKOLNÍCH DOVEDNOSTÍ	32
5 REEDUKACE A VHODNÉ PŘÍSTUPY K DĚTEM S PORUCHAMI ŠKOLNÍCH DOVEDNOSTÍ	34
5.1 Jak můžeme pomoci dítěti s dyslexií?	34
5.2 Jak můžeme pomoci dítěti s dysgrafií?.....	35
5.3 Jak můžeme pomoci dítěti s dysortografií?	36
5.4 Jak můžeme pomoci dítěti s dyskalkulií?	37
5.5 Oblasti reedukace SPU dle Zelinkové (2003).....	37
5.6 Oblasti reedukace SPU dle Pokorné (2011)	38
5.7 Organizace reedukace dysortografie dle Jucovičové a Žáčkové (2012).....	39
PRAKTICKÁ ČÁST	42
6 VÝZKUMNÁ ZPRÁVA	42
6.1 Empirické šetření	43

6.2	Cíl a metodologie výzkumného šetření	43
6.2.1	Metody výzkumu	45
6.2.2	Charakteristika výzkumného vzorku.....	46
6.3	Průběh a realizace výzkumu	47
6.4	Výsledky výzkumu	48
6.4.1	Analýza školních dokumentů.....	48
6.4.2	Dotazníkové šetření.....	50
6.4.3	Rozhovor v PPP	63
6.4.4	Pozorování nápravy na konkrétní ZŠ.....	66
6.5	Shrnutí výzkumného šetření	67
	ZÁVĚR	69
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	71
	SEZNAM ZKRATEK	73
	SEZNAM TABULEK A GRAFŮ.....	74
	SEZNAM PŘÍLOH.....	76

ÚVOD

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je dnes velmi diskutované téma. Téměř v každé třídě základní školy se najde nejméně jeden žák se specifickou vývojovou poruchou školních dovedností. Nejdůležitější zásadou každého pedagoga pro práci s dětmi v takové třídě je respektovat individualitu každého jedince s jeho dílčími deficity.

Výše uvedené téma je mi dlouhodobě blízké, proto jsem si ho vybrala pro zpracování bakalářské práce. Cílem této bakalářské práce a hlavně výzkumného projektu je zmapovat aktuální podporu dětí s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku základních škol na Mladoboleslavsku a srovnat ji na dvou typech škol v této oblasti, a to škol malých – prvostupňových, kde se vyučují žáci pouze 1. – 5. ročníku ZŠ, a škol velkých – plně strukturovaných, kde jsou vyučováni žáci 1. – 9. ročníku ZŠ.

Teoretickou část práce tvoří pět kapitol. První kapitola se věnuje stručně historii specifických poruch učení. Druhá kapitola vymezuje termín specifické poruchy učení (SPU) obecně, v podkapitolách představuje příčiny poruch, jejich klasifikaci, konkrétní projevy jednotlivých poruch a v neposlední řadě se zabývá diagnostikou. Ve třetí kapitole se pojednává o legislativě vzdělávání žáků právě s poruchami školních dovedností, je zde zmiňován také individuální vzdělávací plán. Čtvrtá kapitola představuje formy péče a podpory dětí s již dříve zmiňovanými poruchami. Poslední kapitola teoretické části se věnuje reedukaci a vhodným přístupům k dětem s SPU. Podkapitoly této páté kapitoly nabízí konkrétní možnosti postupů při reedukaci dyslexie, dysgrafie, dysortografie a dyskalkulie. V závěru teoretické části se podkapitoly věnují reedukaci z pohledu našich předních českých odborníků v této problematice (O. Zelinkové, V. Pokorné, D. Jucovičové a H. Žáčkové). Praktická - výzkumná část práce je věnována podpoře dětí s dyslexií a dysortografií na vybraných školách na Mladoboleslavsku.

TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE

Specifickou poruchu mluvené i psané řeči objevili lékaři už v 19. století. Obtíže ve čtení byly nejčastěji označovány jako slovní slepota, vrozená slovní slepota, děti koktavé v pravopise... a jiné.

Termín dyslexie poprvé použil německý oční lékař Rudolf Berlin už v roce 1887.

U nás pojem slovní slepota a později dyslexie užíval český psychiatr a neurolog Antonín Heveroch (1869 – 1927), své poznatky a pozorování poruch psaní a čtení publikoval v roce 1904 v časopise Česká škola: „O jednostranné neschopnosti naučiti se čísti a psáti při znamenité paměti“.¹

Postupně přechází problematika specifických poruch učení ze sféry lékařské do školské.

Moderní práci s dyslektiky a dysgrafiky zaznamenáváme v 50. letech 20. století společně se jmény: Z. Matějček, J. Langmeier, J. Jirásek, Z. Žlab...

První speciální třída pro děti s poruchami učení vznikla v roce 1962 v Brně při Dětské fakultní nemocnici, další pak v roce 1965 při Dětské psychiatrické léčebně v Dolních Počernicích.

V roce 1966 vychází publikace Jirásek-Matějček-Žlab: Poruchy učení a psaní.

Dále vznikají jednotlivé třídy a v roce 1971 první Základní škola pro dyslektiky v Karlových Varech (zatím jen I. stupeň).

Dnes se běžně preferuje zejména integrovaný model péče o děti se speciálními vzdělávacími potřebami.

---

¹ SELIKOWITZ, Mark. *Dyslexie a jiné poruchy učení*. Vyd. 1., české. Praha: Grada, 2000, 136 s. Pro rodiče. ISBN 80-7169-773-7. (str. 17)

V současné době patří k neuznávanějším osobnostem týkajících se právě specifických poruch učení a následně nápravou Olga Zelinková, Václav Mertin, Věra Pokorná, Drahomíra Jucovičová ..... a další.²

---

² BARTOŇOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (s. 157)

2 SPECIFICKÉ PORUCHY UČENÍ = SPU

Specifické poruchy učení nebo používáme také *specifické vývojové poruchy učení*. Přívlastek *vývojové* postihuje povahu poruch, k níž dítě teprve vývojem dospívá.

Je to skupina heterogenních poruch, kterým se připisují dysfunkce centrálního nervového systému. Svou povahou patří do poruch endogenních (vnitřních). Postihují přibližně 5 - 7% jedinců populace. Tyto poruchy mají individuální charakter.³

Jedná se o handicap celoživotní, ale při včasné zjištění poruchy a kvalitní nápravné péči, může dojít ke zmírnění nebo úplnému odstranění výukových obtíží.

SPU nejsou totožné s mentální retardací, která vzniká při organickém poškození mozku.⁴

Specifické vývojové poruchy školních dovedností je různorodá skupina poruch, které se projevují hlavně obtížemi při nabývání základních dovedností potřebných ke vzdělávání jako je mluvení či vyjadřování, čtení, psaní a počítání. Jak jsem již zmiňovala, jedná se o poruchy různorodé, mají dokonce i individuální charakter a často bývají provázány dalšími vedlejšími příznaky, jako například poruchy řeči, potíže se soustředěním, poruchy motoriky, případně i impulzivní chování a další.⁵

SPU se projevují u dětí napříč celým spektrem rozložení inteligenčního kvocientu, tedy u dětí nadprůměrně (např. Albert Einstein byl dyslektik) i průměrně inteligentních.⁶

„Jedinci s SPU netvoří skupinu vyznačující se stejnými problémy. Můžeme se setkat s žáky, u nichž převládají obtíže pouze ve čtení, psaní, případně jen v matematice, ale je také možné, že se jednotlivé poruchy učení mohou u téhož žáka navzájem

---

³ SELIKOWITZ, Mark. *Dyslexie a jiné poruchy učení*. Vyd. 1., české. Praha: Grada, 2000, 136 s. Pro rodiče. ISBN 80-7169-773-7. (str. 18)

⁴ NEDVĚDOVÁ, Alena. *Problémové děti s poruchami učení a chování: studijní text kurzu PC Plzeň*. 1. vyd. Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 2002, 43 s. ISBN 80-7020-105-3. (str. 8)

⁵ BARTOŇOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (s. 158)

⁶ SELIKOWITZ, Mark. *Dyslexie a jiné poruchy učení*. Vyd. 1., české. Praha: Grada, 2000, 136 s. Pro rodiče. ISBN 80-7169-773-7. (str. 12)

kombinovat. Obecně však platí, že SPU zasahují psychiku člověka a promítají se do sféry sociální i pedagogické.“⁷

SPU mají vliv na formování osobnosti dítěte, které často trpí pocity méněcennosti a neurotickými příznaky, uzavřením se samo do sebe, poruchami spánku, nechutenstvím, pocity úzkosti, plačtivostí, strachem ze školy – sekundárními projevy, jako jsou např. bolesti břicha či hlavy... Zátěž, únava a stres všechny poruchy ještě zhoršují.⁸

„Zvláštnosti v chování (popř. poruchy chování, které vznikají jako následek poruch učení, jsou nejčastěji podmíněny pocity méněcennosti, snahou zakrýt obtíže, upozornit na sebe (vykřikování, nevhodné slovní projevy). Ovlivňují celou osobnost dítěte a následně se promítají i do způsobu života v rodině. Porucha se stává břemenem, které zatěžuje rodiče i dítě.“⁹

Už v předškolním věku nás může na pozdější SPU upozornit, když má dítě problém se naučit barvy, tvary, písmena, číslice, když má špatný úchop tužky, pomalejší vývoj řeči, hyperaktivita, hůře plní zadaný úkol, nesoustředí se, neposlechne. SPU představují oslabení ve schopnostech a funkcích nutných k získávání výukových dovedností. Postihují děti především v období nástupu do školy. Projevují se a lépe diagnostikují mezi 6. a 9. rokem věku. Často bývají doprovázeny hyperaktivitou či hypoaktivitou, poruchou pozornosti, někdy také poruchou chování.¹⁰

Takové děti jsou někdy už od počátku školní docházky méně úspěšné. Ale okolí s tím zpravidla nepočítá a dopouští se spousty chyb. Dítě je někdy pokládáno za slabé, líné, neschopné, nespolutracující. Je ke školním povinnostem nuceno, nepřiměřeně zatěžováno a dokonce bývá i trestáno. Postupně se ocitá v situacích plných konfliktů a trvale v nich žije. Trpí uzavřeností, pocity méněcennosti ze stálých neúspěchů

---

⁷ ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCHJ]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1. (s. 21)

⁸ BARTOŇOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (s. 159)

⁹ ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003, 263 s. ISBN 80-7178-800-7. (str. 46)

¹⁰ NEDVĚDOVÁ, Alena. *Problémové děti s poruchami učení a chování: studijní text kurzu PC Plzeň*. 1. vyd. Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 2002, 43 s. ISBN 80-7020-105-3. (str. 8)

nebo se začne bránit a to způsobem – agresivitou, lhaním, podváděním, záškoláctvím, šaškuje, zlobí, vytahuje se, vysmívá se, ubližuje sobě či druhým (šikana)... - A to může ovlivnit jejich budoucí společenské uplatnění.¹¹

Avšak je nutné dávat pozor, protože ne každé pomalé čtení je dyslexie a ne všechny obtíže v matematice lze omlouvat dyskalkulií. Je třeba brát v úvahu individuální tempo dozrávání a vývoje dítěte i tempo osvojování si nových poznatků.

2.1 Příčiny poruch

Specifické poruchy učení *nevznikají* poruchami vývoje ani smyslovým, motorickým či jiným zdravotním postižením. Jasný původ poruch učení není dosud prokázán.

SPU *nejsou důsledkem* nepříznivého sociokulturního zázemí (např.: v rodině přistěhovalců nebo kde je zatracováno vzdělávání – „není vlastně potřeba“, také kde převládají nepřiměřené nároky rodiny).¹²

„Existují přesvědčivé důkazy, že genetický faktor hraje při vzniku specifických poruch učení svou roli. Mnoho studií ukázalo, že děti se specifickými poruchami učení mají velice pravděpodobně blízké příbuzné se stejnými potížemi.“¹³

Při vzniku SPU se ale uplatňují různé **faktory**:^{14,15}

- **genetické** (dědičné) vlivy s odchylkami ve funkci centrální nervové soustavy (CNS)
- lehká = malá **mozková poškození** s netypickou dominancí mozkových hemisfér
  - 1) v prenatálním období = chování matky v období těhotenství
(kouření, alkohol, drogy, onemocnění.....)
  - 2) v perinatálním období = dlouhotrvající, problémový či komplikovaný porod

---

¹¹ SELIKOWITZ, Mark. *Dyslexie a jiné poruchy učení*. Vyd. 1., české. Praha: Grada, 2000, 136 s. Pro rodiče. ISBN 80-7169-773-7. (str. 21)

¹² NEDVĚDOVÁ, Alena. *Problémové děti s poruchami učení a chování: studijní text kurzu PC Plzeň*. 1. vyd. Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 2002, 43 s. ISBN 80-7020-105-3. (str. 9)

¹³ SELIKOWITZ, Mark. *Dyslexie a jiné poruchy učení*. Vyd. 1., české. Praha: Grada, 2000, 136 s. Pro rodiče. ISBN 80-7169-773-7. (str. 35)

¹⁴ tamtéž (str. 35-37)

¹⁵ BARTOŇOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (s. 164)

- 3) v postnatálním období = po narození infekční onemocnění jedince, úrazy....
- vliv **nepříznivého prostředí** (rodina, škola, učitel, spolužáci, slabé sebevědomí – postoj k sobě samému) Nedostatek potřebných podnětů – např. málo podněcující rodinné prostředí pro zdárný a včasný vývoj řeči, nedostatečná pomoc při zvládnutí dovedností čtení a psaní v raném období školní docházky.

2.2 Druhy poruch a jejich projevy

V praxi se setkáváme v malé míře s jedinci, kteří trpí pouze jednou formou těchto poruch. Ve většině případů se jednotlivé projevy specifických poruch učení navzájem kombinují a ovlivňují.

Rozlišujeme tedy tyto druhy poruch učení:

2.2.1 Dyslexie

Je to nejčastěji diagnostikovaná porucha učení.

Dítě má v oblasti čtení horší výkon než v jiných předmětech, čte pomalu, obtížně slabikuje, nebo naopak čte rychle, zbrkle s mnoha chybami, slova si domýšlí. Přeríkává si potichu písmena a teprve potom vysloví slovo nahlas. Často se vyskytuje dvojí čtení = tiché předříkávání. Někdy dítě není schopno sledovat očima souvisle řádek nebo přecházet plynule z řádku na řádek, stejně tak mívá problém s orientací na stránce. Vážně porozumění textu, dítě se natolik soustředí na proces čtení, že mu uniká smysl přečteného. Někdy však také může reprodukovat obsah čteného textu lépe, než je jeho vlastní technika čtení.

Dítě s dyslexií mívá problémy s rozpoznáním a zafixováním si jednotlivých v grafickém projevu tvarově podobných písmen (b-d, m-n, psací r-z). Problémem bývá také rozlišování zvukově podobných hlásek (b-p). Často tyto děti trpí poruchou slovní paměti či poruchou vizuálního vnímání. Čtou s přerývaným a nerovnoměrným rytmem a přízvukem. Také mívají problém s technikou rychlého či letmého čtení.

Další oblastí problémů je fonémová segmentace. Jedná se o proces, kdy čtenář pro něho neznámé slovo rozloží do několika zvukových složek.^{16,17}

Naopak velice obtížná je technika čtení, kdy má dítě spojovat hlásky ve slabiky a má následovat souvislé čtení. Pak hovoříme o oblasti spolupráce mozkových hemisfér a laterality.

„Lateralita – preference jednoho z párových orgánů, nejčastěji hovoříme o lateralitě horních končetin, dolních končetin, oka; někdy je zmiňována nevyhraněná lateralita, kdy dotyčný používá levou i pravou ruku (nebo nohu, nebo oko) střídavě pro různé činnosti, případně zkřížená lateralita, nejčastěji při preferenci jiného oka a jiné ruky (obvykle se nejedná o fatální obtíže, v minulosti se v poradenství na kříženou laterality kladl poměrně značný důraz, současné výzkumy nenaznačují, že by se jednalo o zásadní symptom jakýchkoli obtíží – snad jen na počátku nácviku čtení a psaní může zkřížená lateralita komplikovat orientaci v ploše a z dlouhodobého hlediska dotyčný jedinec mívá obtíže se zaměřením na cíl).“¹⁸

D. Bakker se zabýval neuropsychickými výzkumy a dyslexii na podkladě lateralizace mozkových hemisfér rozlišil na P-typ dyslexie (pravoemisférový) a L-typ dyslexie (levoemisférový).¹⁹

P-typ dyslexie = pravoemisférový – se projevuje tak, že děti čtou pomalu, trhaně a nepřesně, mozek setrvává déle u počátečních čtenářských strategií, úroveň čtení tak zůstává v pozici percepční a náprava, tedy reedukace bývá zaměřena na aktivování hemisféry levé.

L-typ dyslexie = levoemisférový – tyto děti čtou velmi rychle a překotně, dělají mnoho chyb, čtenému textu často nerozumí, a tak slova domýšlejí, v jejich případě

---

¹⁶ ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003, 263 s. ISBN 80-7178-800-7. (str. 41-42)

¹⁷ BARTOŇOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (s. 160)

¹⁸ KREJČOVÁ, Lenka, ed. *Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. Ilustroval Alice TROJANOVÁ. Brno: Edika, 2014. Rádce pro rodiče a učitele (Edika). ISBN 978-80-266-0600-0. (s. 56)

¹⁹ ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1. (s. 27)

bývá přeskočena etapa percepce – dostatečné zvládnutí jednotlivých tvarů písmen při výuce čtení. Reeducace se v tomto případě zaměřuje právě na percepci a dále na pravolevou a prostorovou orientaci.

2.2.2 Dysgrafie

Je to porucha pohybové koordinace při psaní. Písmo je na pohled neúhledné až nečitelné, nebývá pěkně na lince. Dítě píše v záškubech, často škrtá a přepisuje písmena, místo obloučků má hroty nebo rovné čáry, mění se také jeho velikost písmen. K této poruše patří potíže se skladbou písmen ve slovech, na které se dítě zaměří, a proto má pak problém s rukopisem. Často nedovede napodobit tvary písmen, zrcadlově je obrací a zaměňuje.^{20,21}

Píše velmi pomalu a obtížně napodobuje správné psací tvary. Problém taktéž činí spojování hlásek s písmeny a následně jejich řazení. Obvykle tyto děti píšou některá slova foneticky, tak, jak je slyší. Bývá problém s návykem správné liniatury – velikostí tvarů písmen. Často dítě kombinuje tvary psacích a tiskacích písmen. Veliké obtíže se projevují v časové tísní, kdy obsah napsaného nekoordinuje s jazykovými schopnostmi dítěte. V mnoha případech tuto poruchu doprovází vadné držení psacího náčiní. V matematice či fyzice se porucha projevuje nesprávným zápisem čísel či jednotek, dále pak při řešení slovních úloh.²²

2.2.3 Dysortografie

Může se objevovat také v souvislosti s dyslexií nebo dysgrafií, případně i s oběma poruchami. Při psaní dochází ke špatné hláskové skladbě slov a tím pravopisu. Dítě přehazuje písmena, nedokáže rozlišovat slabiky tvrdé a měkké, hlásky znělé a neznělé, sykavky. Vynechává při psaní háčky, čárky, interpunkci, často nenapíše celé slovo.

---

²⁰ SMUTNÁ, Jiřina a Josef NOVÁK. *Předpoklady k učení u dětí dyslektických a dysgrafických*. 1. vyd. Litomyšl: Augusta, 1996, 182 s., příl. ISBN 80-901806-7-1. (s. 173)

²¹ NEDVĚDOVÁ, Alena. *Problémové děti s poruchami učení a chování: studijní text kurzu PC Plzeň*. 1. vyd. Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 2002, 43 s. ISBN 80-7020-105-3. (str. 7)

²² BARTOŇOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (s. 161)

A právě tato neobratnost, když dítě vynaloží snahu vše zvládnout, ho vyčerpává, a pak už není schopno promýšlet pravopisné jevy.²³

Dítě s dysortografií mívá často problém s vynecháváním písmen, slabik slov a dokonce i vět. Přidává písmena do slabik, slov nebo do shluků souhlásek. Obvykle také chybuje záměnou tvarově podobných písmen, inverzí písmen či přesmykáním slabik dokonce vytváří zkomoleniny (čoko-kočo). Některé chyby vychází z artikulační neobratnosti dětí. Určitě bychom neměli opomíjet vliv špatné výslovnosti nebo nejruznějších poruch řeči na výsledný výkon dětí psaného projevu a v neposlední řadě tzv. snížený jazykový cit. Děti s dysortografií velmi často nejsou schopné aplikovat poučky pravidel pravopisu v praxi. Pravopis si tyto děti osvojují spíše v ústní podobě, dokáží spoustu jevů i zdůvodnit, avšak v písemném projevu i přesto chybují. Na výkon dětí určitě nemají dobrý vliv časově limitované úkoly.

Mezi další projevy dysortografie patří také nedodržování hranic slov v písmu, píší slova dohromady s předložkami nebo se zvrtnými zájmeny (veškole, radímese). Také dochází ke špatnému rozdělení slov na konci řádku (vodn-ík). Tyto děti mívají problém s hláskovou analýzou a syntézou, a proto potom chybují při psaní, kdy se jim nedaří autodiktát. Jindy může zvýšená chybovost dětí vycházet z nedostatků ve zrakovém vnímání a to zejména při opisech či prepisech.²⁴

Podobné obtíže se u těchto dětí projevují dnes při povinné výuce cizím jazykům. Velký problém mívají děti s rozlišováním některých grafických symbolů a pořadím písmen ve slovech (ruština, angličtina).

---

²³ BARTOŇOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (s. 161)

²⁴ JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Dysortografie*. 2. vydání. Praha: D + H, 2012. *Metody reedukace specifických poruch učení*. ISBN 978-80-87295-10-6. (s. 7-9)

2.2.4 Dyskalkulie

Jedná se o poruchu při počítání a v matematických představách. Děti mají problém přečíst či napsat číslo.²⁵

Tato porucha se týká zvládnání základních početních výkonů či aritmetických výpočtů. Při řešení slovních úloh je důležitá dostupnost názoru. Často je dítě schopno úlohu řešit spíše logicky než matematicky – správným postupem přes matematické operace. Konkrétní příklad je často schopno správně spočítat, ale udělá chybu v zápise čísla záměnou číslic (24-42).

Rozlišujeme dokonce (podle L. Košče) několik typů dyskalkulie:

- **praktognostická** (jde o problém s manipulací s předměty nebo symboly – přidávání, ubírání, porovnávání počtu či rozklad počtu, tvoření skupin, rozlišování geometrických tvarů a také o poruchu prostorového faktoru)
- **verbální** (problém s označením počtu či množství, operačního znaku i matematických úkonů, dále pak nepochopení slovního matematického vyjádření i vysloveného čísla a také problém s orientací v řadě čísel v určitém uspořádání)
- **lexická** (problém se čtením číslic a čísel i operačních symbolů, špatná prostorová a pravolevá orientace)
- **grafická** (neschopnost zápisů matematických znaků, zápisů diktovaných víceciferných čísel, zápisů čísel pod sebe, špatná orientace v řádech čísel, potíže při rýsování vyplývající ze špatné prostorové a pravolevé orientace)
- **operační** (jedná se o problém s prováděním nebo i záměnou matematických operací – násobením, dělením, sčítáním, odčítáním, dále pak jde o obtížné osvojování si pamětných spojů)
- **ideognostická** (problém s chápáním matematických pojmů a vztahů – řešení rovnic a nerovnic, zlomky, algebraické výrazy apod., jde o poruchu při řešení slovních úloh či při zobecňování matematického myšlení)^{26,27}

---

²⁵ NOVÁK, Josef. *Dyskalkulie: specifické poruchy počítání*. Vyd. 1. Litomyšl: Augusta, 1997, 111 s. ISBN 80-86048-03-9. (s. 11)

²⁶ BARTOŇOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (s. 162)

Při diagnostice obtíží v matematice podle J. Nováka se rozlišuje²⁸:

Kalkulastenie není vývojová porucha, jedná se pouze o narušení matematických schopností, které je podmíněno nedostatečnou nebo špatnou stimulací rodiny nebo školy. Nadání dítěte i schopnosti pro matematiku jsou v normě. Vlivem spousty vnějších faktorů nejsou rozvinuty a dále se nerozvíjí potřebné matematické vědomosti a dovednosti. Kalkulastenie může vznikat jako odezva na nevhodné reakce spolužáků, rodičů, ale i pedagogů při výuce nebo domácí přípravě. Vliv na vznik těchto potíží může mít také velká ambicióznost rodičů, jejich přístup k „neúspěchu“ dítěte nebo nepodnětné či problémové rodinné zázemí. Dalším faktorem by mohl být způsob učení nebo styl výuky, kdy se nerespektuje individuální osobnost dítěte.

Hypokalkulie je mírné narušení matematických schopností, které se mohou jevit podprůměrné, ale rozumové předpoklady jsou průměrné i nadprůměrné, rodinné zázemí a vliv školy jsou přiměřené.

Oligokalkulie se objevuje u dětí se sníženou úrovní rozumových schopností, mají také vážné nedostatky v osvojování učiva matematiky a hlavně snížené předpoklady pro matematiku jako takovou. Řešením bývá v těchto případech vzdělávání ve speciálních školách.

Akalkulie je výrazně narušená a snížená schopnost počítat a zvládat i nejjednodušší operace, chápat matematické pojmy a vztahy. Často jde o ztrátu již rozvinutých početních dovedností v důsledku poranění či poškození mozku....

2.2.5 Dyspinxie

Jedná se o poruchu výtvarných schopností. Na první pohled je patrná nízká úroveň kresby vzhledem k věku dítěte. Dítě je neobratné s kreslicí potřebou (tužkou,

---

²⁷ ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003, 263 s. ISBN 80-7178-800-7. (str. 44)

²⁸ NOVÁK, Josef. *Dyskalkulie: specifické poruchy počítání*. Vyd. 1. Litomyšl: Augusta, 1997, 111 s. ISBN 80-86048-03-9. (s. 12)

štetcem...). Mívá také problémy s pochopením perspektivy nebo kreslením skutečnosti – převedení prostoru 3D na plochu (papíru, plátna...) 2D.²⁹

Častý problém je neobratnost při zvládnání jemné motoriky rukou a prstů a výběr vhodného kreslicího náčiní. Dále jsou pro tuto poruchu charakteristické potíže s kombinováním barev.

2.2.6 Dismúzie

Porucha v oblasti hudebního vnímání a následné reprodukce hudby se projevuje jako neschopnost rozlišovat jednotlivé tóny, zapamatovat si melodii. Jedinci mají také potíže s rozlišením a reprodukcí rytmů i melodií.³⁰

Tato porucha se vyskytuje relativně často. Může se jednat o problém s rozlišováním tónů, melodie, ale i hudebních nástrojů, stejně tak s reprodukcí tónů nebo melodie. Problém mají jedinci také s vnímáním emocionální stránky hudby, což vede dále k nezájmu o hudbu, protože takovému člověku hudba nic nepřináší, bývá pak z psychologického hlediska ochuzen o příjemné estetické prožitky.³¹

2.2.7 Dyspraxie

Je to porucha obratnosti - porucha schopnosti vykonávat složité úkony při běžných denních činnostech, při vyučování... Děti bývají pomalé, nezručné, neupravené a jejich výtvary pak také „nevzhledné“, nepovedené. Tato porucha = neschopnost se může objevit v oblastech psaní, kreslení, mluvení, ale také v hodinách tělesné výchovy nebo pracovních činností...³²

Jedná se o vývojovou poruchu motorických funkcí, projevuje se jako pohybová neobratnost tedy v tělesné výchově či sportu nebo naopak v situacích, kdy je vyžadováno pomalé tempo a soustředění na jemnou motoriku, při pomalém

---

²⁹ BARTOŇOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (s. 162)

³⁰ tamtéž

³¹ MACHOVÁ, Jitka. *Biomedicínská terminologie pro speciální pedagogii: výkladový slovník*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. ISBN 978-80-7452-048-8. (s. 67)

³² *Paventia z.s.,: Specifické poruchy učení a chování*. [online]. In: [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://www.paventia.cz/sluzby/dobrovolnictvi-/specificke-poruchy-uceni-a-chovani/>

krasopisném psaní. V takovém případě se projeví motorický neklid a dítě je považováno za nemotorné, bez zájmu, nevychované nebo dokonce za neukázněné. Jde však o důsledek vnitřních pocitů dítěte, jakými jsou pocity nepochopení, pocity méněcennosti, osamění či bezmocnosti ve snaze upoutat na sebe pozornost a najít oporu či pomoc.³³

2.3 Diagnostika

Výše popisované problémy nebo projevy poruch učení se mohou na počátku výuky kteréhokoli školního předmětu vyskytnout v určité míře u každého dítěte, proto je velmi důležité odborné vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně, aby se odlišila vývojová porucha od jiných příčin neúspěchu (zraková vada, menší nadání nebo nesprávný pedagogický přístup). Pokud se skutečně jedná o vývojovou poruchu, nemá smysl dril a nadměrné procvičování. V tomto případě je třeba použít specializované metody nápravy, které se praktikují ve speciálně-pedagogickém centru nebo v pedagogicko-psychologické poradně.

M. Selikowitz uvádí ve své knize fáze, ve kterých se provádí diagnostické ohodnocení, tedy diagnostika. Podílí se na ní pedagogové, speciální pedagogové, psychologové a pediatři.³⁴

- první stadium je sběr informací o dítěti
- druhé stadium je samotné vyšetření dítěte
- třetí stadium je o objasnění nálezu rodičům dítěte
- čtvrté stadium dává doporučení vhodného plánu usměrňování dítěte
- páté a případně další stadium je následné přezkoumání plnění předchozích doporučení a přezkoumání a prodiskutování dalšího vývoje dítěte

Pedagogicko-psychologická diagnostika je nezbytnou podmínkou uplatňování individualizovaného přístupu k žákům, můžeme ji využít při zohledňování vzdělávacích potřeb žáků a také při zajišťování rozvoje osobnosti žáků.

---

³³ MACHOVÁ, Jitka. *Biomedicínská terminologie pro speciální pedagogii: výkladový slovník*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. ISBN 978-80-7452-048-8. (s. 68)

³⁴ SELIKOWITZ, Mark. *Dyslexie a jiné poruchy učení*. Vyd. 1., české. Praha: Grada, 2000, 136 s. Pro rodiče. ISBN 80-7169-773-7. (str. 24-33)

„Diagnostika je východiskem výchovně-vzdělávacího procesu a především reedukace. Jejím cílem je stanovení úrovně vědomostí a dovedností, poznávacích procesů, sociálních vztahů, osobnostních charakteristik a dalších faktorů, které se podílejí na úspěchu či neúspěchu dítěte.“³⁵

Diagnostika bývá označována jako proces činností vedoucích k diagnóze. Diagnostický posudek u dětí s SPU potřebný k integraci dítěte se zdravotním postižením dle našich platných zákonů vypracovávají vysokoškolsky vzdělaní odborníci (speciální pedagogové a psychologové) v pedagogicko-psychologických poradnách (dále PPP) nebo ve speciálně pedagogických centrech (dále SPC).^{36,37}

Při vyšetření dítěte v SPC nebo PPP se využívá pozorování krátkodobé, pozorování dlouhodobé (spolupráce se školou, s rodinou), pozorování systematické k určení diagnózy, standardizované testy, rozhovor, anamnéza osobní, anamnéza rodiny, anamnéza školní. Je vhodné využívat jednoduchost a stručnost při zjišťování anamnéz. Jsou důležité všechny – tedy úplné informace o dítěti, rodině, škole, o práci, procesu a výsledcích ve škole...³⁸

Pro správnou diagnostiku a zaručení objektivitu diagnostiky by měly být využívány různé diagnostické metody, různé diagnostické nástroje a různé zdroje informací.

Vyšetření dětí s SPU je komplexní, je nezbytná kooperace rodičů i učitelů. Zkouší a hodnotí se úroveň čtení, psaní, pravopisu, matematických dovedností... - podle toho s jakými obtížemi, projevy poruchy dítě přichází. Dále se zjišťuje prostřednictvím standardizovaných testů pásmo inteligence, do kterého jedinec patří. Následuje vyšetření řeči, motoriky, vnímání (zrakové a sluchové), prostorové orientace (pravolevá). Velice důležité je také vyšetření laterality.³⁹

---

³⁵ ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003, 263 s. ISBN 80-7178-800-7. (s. 50)

³⁶ PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (s. 64)

³⁷ ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003, 263 s. ISBN 80-7178-800-7. (s. 50)

³⁸ PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (s. 68-70)

³⁹ SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1733-3. (s. 125)

Diagnostický posudek obsahuje kromě průběhu vyšetření, diagnózy a závěru také doporučení k dalšímu postupu s dítětem, případně termín další návštěvy v daném zařízení, kde dojde ke zhodnocení a zpětné vazbě, případně budou doporučeny další možné postupy.⁴⁰

Pokud se diagnostiky provádí v soukromých zařízeních, nemají tato zařízení pravomoc k vydání tzv. podnětu k integraci, na základě kterého dochází ke krokům ze strany vzdělávacího zařízení při integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami dle platného Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon).

---

⁴⁰ ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003, 263 s. ISBN 80-7178-800-7. (s. 255)

3 LEGISLATIVA VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S PORUCHAMI

Po roce 1989 se v péči o děti s poruchami školních dovedností prosazuje snaha o integraci dětí v běžných třídách základních škol. Školský zákon od roku 2004 zařazuje tyto děti do skupiny dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. V roce 2005 nastupují vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních a č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, jako přednostní forma vzdělávání žáka se zdravotním postižením.⁴¹

V současném školství po roce 2010 jsme se pokoušeli o inkluzivní vzdělávání. Jde o vzdělávání, *„které je dostupné všem, v němž jsou akceptovány speciální vzdělávací potřeby žáků, ať už jsou jimi myšleny specifické poruchy učení, příslušnost k nějaké minoritě, složitá rodinná situace, nebo třeba jakýkoli jiný druh postižení. Inkluze je přitom chápána jako proces, který se ve škole děje, nikoli stav, který jednou pro vždy stanovíme.“* Při tom všem jsou nejdůležitější vztahy mezi lidmi a způsoby společné komunikace a vzájemné spolupráce.⁴²

S postupem času a souběžných výzkumů jsme se dostali od integrace dětí s vývojovými poruchami školních dovedností přes pojem inkluze až k tzv. společnému vzdělávání, které by mělo v současné době představovat ideální podobu výchovy a vzdělávání všech dětí.

Vzdělávání u nás v České republice upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném vzdělávání (Školský zákon – ze dne 24. 9. 2004, který nabyl své účinnosti dne 1. 1. 2005) a dále pak jeho novela č. 82/2015 Sb.

Na tento zákon navazovala Vyhláška MŠMT ČR č. 72/2005 Sb., ze dne 9. 2. 2005, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských zařízeních. A sice

---

⁴¹ ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1. (s. 16)

⁴² KREJČOVÁ, Lenka, ed. *Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. Ilustroval Alice TROJANOVÁ. Brno: Edika, 2014. Rádce pro rodiče a učitele (Edika). ISBN 978-80-266-0600-0. (s. 66)

tyto služby byly poskytovány dětem, žákům, studentům, (dále jen žákům), jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením. Přičemž školská poradenská zařízení a stejně tak školy poskytovaly standardní poradenské služby bezplatně. - V současné době tato vyhláška už neplatí, je nahrazena Vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Hlavním cílem pedagogicko-psychologického poradenství u nás je poskytování podpory a odborné pomoci žákům, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením při řešení jednotlivých osobních problémů žáků, při naplňování vzdělávacích potřeb a rozvíjení schopností, dovedností a zájmů před zahájením a v průběhu výchovně-vzdělávacího procesu. Další důležitou a podstatnou náplní poradenské činnosti je prevence před sociálně patologickými jevy a výchovnými obtížemi, dále pak vytváření vhodných podmínek, způsobů a také forem společného vzdělávání žáků se zdravotním postižením či žáků mimořádně nadaných. V neposlední řadě v dnešní době jde také o žáky, kteří jsou příslušníky národnostních menšin nebo etnických skupin. Poradenská zařízení mají určitě velkou úlohu při posuzování školní zralosti některých žáků před jejich vstupem do základní školy a velmi důležitá je také pomoc při volbě vzdělávací cesty žákům a jejich pozdějšího profesního uplatnění. V neposlední řadě je také důležitá spolupráce poradenských zařízení a pedagogických pracovníků škol a školských zařízení pro jejich vzájemné rozvíjení speciálně pedagogických znalostí a profesních dovedností.⁴³

Ve školách poskytuje poradenské služby zpravidla výchovný poradce a školní metodik prevence, kteří na školách spolupracují nejen s třídními učiteli žáků, ale se všemi pedagogickými pracovníky, tedy ostatními vyučujícími i vychovateli. Poradenské služby na mnoha školách dnes může poskytovat také školní psycholog nebo školní speciální pedagog.

Funkci výchovného poradce školy často vykonává učitel školy, který plní také úkoly pedagogicko-psychologického poradenství v oblastech výchovy a vzdělávání žáka i jeho volby studia či volby směru povolání. U každého takového žáka provádí právě

---

⁴³ PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (54-58)

výchovný poradce vyhledávání a orientační šetření psychického a sociálního vývoje každého jednotlivce, toto vyžaduje zvláštní pozornost právě pro přípravu na budoucí povolání.⁴⁴

Náplní činnosti školního metodika prevence na škole bývá výběr a nabídka aktivit pro žáky v oblasti prevence sociálně patologických jevů u žáků. Hlavním úkolem pro školní psychology a speciální pedagogy na školách bývá snižování rizika vzniku výchovných nebo výukových problémů, případně dalších negativních jevů, které mohou ovlivňovat vývoj osobnosti žáků.^{45,46}

Další vyhláška, která upravovala v minulosti vzdělávání žáků s poruchami školních dovedností, byla Vyhláška č. 73/2005 Sb., ze dne 9. 2. 2005, o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Tuto vyhlášku ruší a nahrazuje také Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

K výchově a vzdělávání dětí, žáků a studentů (dále jen žáků) se speciálními vzdělávacími potřebami a vzdělávání dětí mimořádně nadaných bývají využívány speciální metody, postupy, formy a prostředky ke vzdělávání, také nejruznější rehabilitační a kompenzační učební pomůcky, další speciální učebnice a didaktické materiály. Speciální vzdělávání se týká těch, u kterých byly zjištěny speciálně vzdělávací potřeby na základě vyšetření speciálně pedagogického nebo psychologického provedeného školským poradenským zařízením.⁴⁷

Podle vyhlášek č. 72/2005 Sb. a č. 73/2005 Sb. se vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami uskutečňovalo ve třech formách:

- individuální integrace

---

⁴⁴ KREJČOVÁ, Lenka, ed. *Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. Ilustroval Alice TROJANOVÁ. Brno: Edika, 2014. Rádce pro rodiče a učitele (Edika). ISBN 978-80-266-0600-0. (s. 118-119)

⁴⁵ ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1. (s. 41-45)

⁴⁶ PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (54-58)

⁴⁷ Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

- skupinová integrace
- škola samostatně zřízená pro žáky se zdravotním postižením
- případně forma kombinovaná ze třech předchozích

ve všech formách bylo však nutné vytvářet podmínky pro úspěšné vzdělávání a uspokojování speciálních vzdělávacích potřeb těchto žáků.

Vlastní realizaci vzdělávacího procesu musí předcházet identifikace a popis každého žáka a jeho speciálních vzdělávacích potřeb a z toho vycházející plán, který je teprve pak možno realizovat. V případě potřeby může poradenské zařízení doporučit vytvoření individuálního vzdělávacího plánu a to zejména v případech individuální integrace. Vyhláška stanovuje a upravuje organizaci speciálního vzdělávání, také zařazování žáků se zdravotním postižením do speciálního vzdělávání, počty žáků ve speciálním vzdělávání.

Novela Školského zákona č. 82/2015 Sb. § 16 zavedla pojem podpůrných opatření (PO) nezbytných pro zajištění plnohodnotného vzdělávání v hlavním vzdělávacím proudu pro všechny žáky. Dále zavádí nové vymezení pojmu „žák se speciálními vzdělávacími potřebami“ (SVP) – *„Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření.“*⁴⁸, žáky tak pro vzdělávací účely nečleníme podle původních diagnostických kategorií, ale hodnotíme jen potřebu úpravy podmínek jejich vzdělávání. Tedy cílem nastartovaných procesů je sociální adaptace člověka s různými druhy vzdělávacích potřeb.

PO se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dětí, žáků a studentů (d/ž/s) – poskytování PO je bezplatné.

---

⁴⁸ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), v platném znění. [online]. MŠMT [cit. 2016-12-31]. Dostupné z: file:///C:/Users/ucitel/Downloads/561-2004_zneni_82-2015_ruzna%20ucinnost.pdf

„Podpůrná opatření spočívají v

- a) poradenské pomoci školy a školského poradenského zařízení,*
- b) úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče a včetně prodloužení délky středního nebo vyššího odborného vzdělávání až o dva roky,*
- c) úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání,*
- d) použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob, Braillova písma a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů,*
- e) úpravě očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy,*
- f) vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu,*
- g) využití asistenta pedagoga,*
- h) využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka českého znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů, nebo*
- i) poskytování vzdělávání nebo školských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených.“⁴⁹*

Klíčovými principy se tedy stává:

- rovnocenná a partnerská spolupráce školy, poradenského zařízení, zákonného zástupce dítěte, žáka, studenta (dále žáka) a samotného žáka
- upřednostnění individuální inkluze
- důraz na nejlepší zájem žáka a jeho myšlení v rozhodovacích procesech

Momentálně se nacházíme ve dvouletém tzv. přechodném období, kdy platí výsledky a doporučení dětí vyšetřených v poradenských zařízeních před datem 1. 9. 2016 a dále pak platí i nové výsledky a doporučení, které vychází z vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků

---

⁴⁹ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), v platném znění. [online]. MŠMT [cit. 2016-12-31]. Dostupné z: file:///C:/Users/ucitel/Downloads/561-2004_zneni_82-2015_ruzna%20ucinnost.pdf

nadaných, a to u dětí vyšetřených v poradenských zařízeních po 1. 9. 2016. Podíváme-li se blíže na novou vyhlášku, která se snaží o tzv. „společné vzdělávání“ dětí s vývojovými poruchami školních dovedností se všemi ostatními dětmi v běžných základních školách. Podpora a péče o tyto děti je rozčleněna ve Vyhlášce č. 27/2016 Sb. do 5 stupňů podpůrných opatření, které se liší podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti, které podpora žáka vyžaduje. Jednotlivé stupně jsou přiřazovány žákům na základě pedagogicko-psychologického vyšetření ve školském poradenském zařízení.

1. **stupeň PO** uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení (dále ŠPZ) a bez normované finanční náročnosti
  - na škole je určen pedagog, který je pověřen vypracováním plánu pedagogické podpory (PLPP), který umožňuje stanovení podpůrných opatření, která mají být žákovi ku prospěchu

- 2.- 5. **stupeň PO** lze uplatnit pouze s doporučením ŠPZ a s předchozím informovaným souhlasem zletilého žáka nebo jeho zákonného zástupce
  - PO přestane škola nebo ŠD poskytovat, pokud z doporučení ŠPZ vyplývá, že PO už není nezbytné

MŠMT stanoví Vyhláškou č.27/2016 Sb. obecné zásady jako výčet a účel podpůrných opatření a jejich začlenění do stupňů, pravidla pro jejich použití školou a školským zařízením a normovanou finanční náročnost ze státního rozpočtu, dále také postup školy před přiznáním podpůrného opatření žákovi, organizaci poskytování podpůrných opatření, také náležitosti IVP či informovaného souhlasu s poskytnutím PO, úpravy ŠVP dle platného RVP a další.⁵⁰

3.1 Individuální vzdělávací plán (IVP)

Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit nezletilému žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo mimořádným

---

⁵⁰ *Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v platném znění.*

nadáním a na písemnou žádost jeho zákonného zástupce povolit vzdělávání podle INDIVIDUÁLNÍHO VZDĚLÁVACÍHO PLÁNU.

Individuální vzdělávací plán je závazný pracovní materiál, který slouží všem těm, co se podílí na výchově a vzdělávání žáka, kterému tak bylo doporučeno školským poradenským zařízením. Tento dokument vychází z rámcově vzdělávacího programu (RVP), kterým MŠMT vymezuje vzdělávací oblasti, obory, obsah a výstupy vzdělávání v ČR, a následně ze školního vzdělávacího programu každé dané školy. Je sestavován výchovným poradcem nebo pověřeným např. třídním učitelem na základě spolupráce vyučujících učitelů, speciálního pedagoga, který vede reedukaci, dále také za spolupráce vedení školy, zákonných zástupců dítěte a pracovníka školského poradenského zařízení. Pro žáka by měl být přínosem, protože podle IVP bude pracovat podle svých možností a schopností svým individuálním tempem, což je určitě motivační a šetrné vůči nebezpečí stresu.⁵¹

Zmiňme tedy principy, podle kterých bývá IVP tvořen:

- východiskem je diagnostika odborného školského poradenského zařízení
(pro učitele zejména úroveň rozumových schopností dítěte pro dlouhodobé plánování vzdělávacích cílů)
- pedagogická diagnostika (získaná zjištění, zkušenosti i intuice učitele)
- diskuze s žákem a jeho zákonnými zástupci (vzájemný respekt, partnerství, spolupráce)
- vypracovává se pro výukové předměty, kde se potíže u žáka výrazně projevují

autor IVP mívá přímé konzultace s určeným pracovníkem daného školského poradenského zařízení⁵²

---

⁵¹ PŘINOSILOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (93-95)

⁵² Tamtéž.

4 FORMY PÉČE A PODPORY DĚTÍ S PORUCHAMI ŠKOLNÍCH DOVEDNOSTÍ

Nejrozšířenější je dnes péče a podpora v rámci vyučovacího procesu ve kmenové třídě žáků v podobě vyrovnávacích a podpůrných opatření. To znamená využívání různých vhodných metod, postupů a pomůcek, ale také vytváření vhodných a podnětných podmínek pro vzdělávání. Ve čtvrtém a pátém ročníku základních škol se to týká zejména třídních učitelů a pak také dalších vyučujících, kteří v daných ročnících vyučují nějaký předmět (výchovu či cizí jazyk). Pro úspěšnost této formy podpory je nezbytně nutné, aby byli pedagogové v této dané oblasti dostatečně informováni a měli potřebné dovednosti a vědomosti.

Další možnou formou jsou různé formy ambulantní nápravy poruch školních dovedností nebo doučování pro tyto žáky ať už pro jednotlivce nebo menší skupiny. Tuto činnost s dětmi provádí speciální pedagog nebo absolvent speciálního kurzu k tomu oprávněný. Tyto formy péče mohou probíhat ve školách, pedagogicko-psychologických poradnách, speciálně pedagogickém centru nebo třeba také ve středisku výchovné péče.⁵³

Svou úlohu zastávají také dys-centra, to jsou dobrovolná a nezisková sdružení občanů a právnických osob, která se také zabývají péčí a podporou dětí s problematikou poruch školních dovedností. Své služby dys-centra nabízejí nejen samotným dětem a jejich rodičům, ale také pedagogickým pracovníkům i celé široké veřejnosti.⁵⁴

Důležitá je určitě také forma domácí přípravy, kdy je důležitá na 1. stupni základních škol také účast nebo alespoň přítomnost některého zákonného zástupce.

Dobře také působí na děti, které podporu potřebují, spoluúčast ostatních spolužáků ze třídy nebo starších sourozenců při domácí přípravě.

---

⁵³ ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1. (s. 41-45)

⁵⁴ KUCHARSKÁ in ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1. (s. 44)

„Dítě se SPU není hloupé, je jen jiné, učí se jinak a potřebuje jiný přístup při zprostředkování informací. Ve většině případů nestačí vstřícný a odborný přístup paní učitelky, je třeba v podstatě po celou školní docházku s dítětem denně aspoň chvíli pracovat.“⁵⁵

Pro děti, kterým nepostačuje péče v míře 2. stupně podpůrných opatření jsou dle platného zákona zřizovány třídy, kde pracují speciální pedagogové a učí se zde pouze děti s podobnými potížemi, tedy poruchami školních dovedností. Relativní výhodou v těchto třídách bývá povolený menší počet žáků ve třídě.⁵⁶

Pro děti s těžkým stupněm postižení nebo s kombinovanými postiženími jsou určeny dětské psychiatrické léčebny, kde jsou děti léčeny a vzdělávány a probíhá tu i reedukační a terapeutická péče.⁵⁷

Neměli bychom opomenout, že v dnešní době je možné využívat také služby soukromého sektoru, jako jsou soukromí psychologové a speciální pedagogové a také soukromé pedagogicko-psychologické poradny.

Spousta soukromých firem nabízí také pomůcky, různé publikace i počítačové programy, které jsou k péči a při podpoře dětí s poruchami školních dovedností velmi užitečné.

---

⁵⁵ KREJČOVÁ, Lenka, ed. *Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. Ilustroval Alice TROJANOVÁ. Brno: Edika, 2014. Rádce pro rodiče a učitele (Edika). ISBN 978-80-266-0600-0. (s. 63)

⁵⁶ Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (*Školský zákon*), v platném znění

⁵⁷ ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1. (s. 16)

5 REEDUKACE A VHODNÉ PŘÍSTUPY K DĚTEM S PORUCHAMI ŠKOLNÍCH DOVEDNOSTÍ

„Rodiče dětí se specifickými poruchami učení potřebují vědět, jak učit své dítě a jak vybudovat jeho sebevědomí. Kromě toho potřebují pomoci při zvládnutí pocitů vlastních i pocitů jejich ostatních dětí.“⁵⁸

Odstraňování obtíží u dětí s SPU je dlouhodobý proces. Na základě diagnózy sestaví odborníci specifickou péči, která respektuje druh a závažnost poruchy. Při procesu nápravy se využívá specifická REEDUKACE, která zahrnuje speciálně – pedagogické metody.⁵⁹

Pro každé takové dítě je důležitá pravidelnost reedukace, možnost sledovat vlastní zlepšování a zajistit posilování pozitivní motivace. Samotná náprava může probíhat v prostředí školní třídy, individuálně ve škole s pedagogem, pomocí návštěv PPP s rodiči - ve všech případech je k tomu však nutná spolupráce rodičů v domácím prostředí.

Jak pomáhat dětem s SPU:

5.1 Jak můžeme pomoci dítěti s dyslexií? ⁶⁰

- vyjadřovat dítěti podporu a pochopení, nabízet pomoc
- zajistit kvalitní odbornou reedukaci
- respektovat aktuální úroveň čtenářských dovedností dítěte i jeho tempo
- nenutit k hlasitému čtení, nedopustit negativní reakce okolí
- užívat záložku nebo čtecí okénko, tolerovat špatnou orientaci v textu
- číst přiměřeně náročné texty s ohledem na aktuální schopnosti dítěte
(využívat speciální publikace určené k reedukaci dyslexie)
- šetrně a opatrně upozorňovat na chyby, bez negativních emocí

---

⁵⁸ SELIKOWITZ, Mark. *Dyslexie a jiné poruchy učení*. Vyd. 1., české. Praha: Grada, 2000, 136 s. Pro rodiče. ISBN 80-7169-773-7. (str. 43)

⁵⁹ BARTOŇOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0. (s. 173)

⁶⁰ JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. *Specifické poruchy učení a chování*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-657-4. (s. 15-19)

- pro motivaci používat audionahrávky knih, volit přitažlivé formy čtení
- dodržovat zásadu „krátce, ale často“
- cenit snahu i sebemenší úspěchy
- průběžně kontrolovat pochopení úkolu, při opisu či přepisu sledovat chybovost
- dávat dostatečnou časovou dotaci (pozor na chyby způsobené časovou tísní)
- klasický diktát nahrazovat zkrácenou verzí, diktovaným textem do formy doplňovačky nebo zpomaleným tempem diktování
- při písemném ověřování vědomostí dbát na kratší a jednodušší zadání, ověřovat si porozumění otázkám, případně upřednostnit ústní projev
- v matematice upozornit na špatný zápis čísel, vynechání, či špatné zařazení čísla, záměnu znamének, chyby v umístění závorek
- při fixaci učiva v cizím jazyce upřednostňovat „sluchovou“ cestu (předříkávání, audiozáznamy, diktafon, PC programy)
- využívat názor, obrázky, slovní spojení, dramatizaci
- při písemné formě jazyka užívat tištěnou podporu (nápovědu)

5.2 Jak můžeme pomoci dítěti s dysgrafií?⁶¹

- zajistit kvalitní reedukaci a rehabilitaci
- při osvojování tvarů písmen (modelovat, tvarovat z drátku, obtahovat...)
- před i během psaní zařazovat uvolňovací cvičení
- kontrolovat správný úchop psacího náčiní
- snahu i zlepšení vždy ocenit
- využívat vhodné psací i kreslicí náčiní, speciální násadky pro správný úchop, podložky pro sklon písma, sešity s pomocnou liniaturou, podložky s širšími linkami...
- respektovat individuální tempo psaní a sníženou kvalitu písemného nebo grafického projevu (rýsování, kreslení)
- gramatické chyby v písemném projevu před hodnocením ověřovat ústně
- využívat autodiktát s tichým předříkáváním, dbát na doplňování diakritiky ihned po napsání písmene

---

⁶¹ JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. *Specifické poruchy učení a chování*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-657-4. (s. 26-29)

- v cizím jazyce upřednostnit ústní projev, v písemném projevu tolerovat slova psaná správně foneticky
- v matematice tolerovat sníženou úpravu, tolerovat chybovost způsobenou poruchou
- naukové předměty – vstřícná atmosféra při ověřování znalostí, upřednostnit ústní projev, zápisy v sešitech tištěné nebo kopie, možnost využití diktafonu, při písemném ověřování znalostí možnosti stručných odpovědí
- zásada „často, ale v kratším rozsahu“
- případně umožnit přechod od psacího písma k formě tiskací
- v případě potřeby využívat slovní hodnocení

5.3 Jak můžeme pomoci dítěti s dysortografií?⁶²

- poskytnout dostatek času k osvojení a fixaci gramatiky, postup učit systematicky
- využití pomůcek - tvrdé a měkké kostky, bzučák, mačkadla, tabulky, přehledy, slovníky, PC technika
- využívat činnostní učení
- respektovat individuální tempo
- dostatečná časová dotace na napsání a kontrolu zadané práce
- při opravách chyb předepisovat vzor správný
- využívat autodiktát s tichým předříkáváním, dbát na doplňování diakritiky ihned po napsání písmene
- klasický diktát nahrazovat zkrácenou verzí, diktovaným textem do formy doplňovačky nebo zpomaleným tempem diktování, klíčová slova předem procvičit
- ověřování vědomostí různými způsoby, preferovat ústní projev
- v cizím jazyce upřednostnit ústní projev, v písemném projevu tolerovat slova psaná správně foneticky, užívat názor či obrázky
- v případě potřeby rozvolnění, případně i redukce učiva
- v matematice při pětiminutovkách (sluchová cesta) poskytnout příklady předtištěné

---

⁶² JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. *Specifické poruchy učení a chování*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-657-4. (s. 33-35)

- naukové předměty a sloh – vstřícná atmosféra při ověřování znalostí, upřednostnit ústní projev, hodnotit obsahovou správnost, zápisy v sešitech tištěné nebo kopie, možnost využití diktafonu
- nehodnotit opakovaně špatnou známkou, použít počet chyb nebo jen slovní komentář
- snahu i drobné pokroky ocenit

5.4 Jak můžeme pomoci dítěti s dyskalkulií?⁶³

- aktuálně nechat dítě používat názorné pomůcky a manipulovat s nimi - osy, tabulky, vzorce, přehledy, dokud samo nezíská jistotu
- respektovat individuální tempo a poskytovat dostatek času k vyvozování a osvojení nového učiva, v případě potřeby znovu vyvozovat potřebné učivo
- zadávat úkoly přiměřeného rozsahu i obsahu, pro dítě zvládnutelné
- opakovaně kontrolovat pochopení zadání a instrukcí, poskytovat zpětnou vazbu
- umožňovat záznamy pomocných výpočtů
- dostatečná časová dotace na napsání a kontrolu zadané práce
- hodnotit v úlohách i jednotlivé správné kroky, oceňovat snahu
- u složitých úloh rozfázovat do jednotlivých kroků a využívat názor
- u pětiminutovek dát zrakovou oporu (vytištěné příklady)
- v geometrii – objemy a obsahy – využívat názor, vzorce, tabulky, kalkulátor
- v případě potřeby rozvolnění, případně i redukce učiva

5.5 Oblasti reedukace SPU dle Zelinkové (2003)⁶⁴

Reedukace funkcí, které poruchu školních dovedností podmiňují

Správné utváření dovedností (číst, psát, počítat) v krocích:

Reedukace **dyslexie** -

1. Zrakové rozlišení tvaru a prostoru
2. Poznání hlásky sluchem
3. Spojení hláska = písmeno

⁶³ JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. *Specifické poruchy učení a chování*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-657-4. (s. 38-39)

⁶⁴ ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003, 263 s. ISBN 80-7178-800-7.

4. Sluchová analýza a syntéza slabik
5. Čtení slabik
6. Čtení nového písmene ve slovech, přidávání dalších písmen
7. Čtení vět, souvislého textu
8. Automatizace čtení slov s porozuměním
9. Porozumění izolovaným slovům
10. Mechanické porozumění vychází z mechanické paměti
11. Porozumění na základě pochopení souvislostí v textu

Působení na psychiku jedince s poruchou

1. Přijmout diagnózu
2. Naučit se žít s poruchou (s využitím pomůcek a metod)

5.6 Oblasti reedukace SPU dle Pokorné (2011) ⁶⁵

Rozvoj poznávacích funkcí:

Sluchová diferenciacce řeči

1. Sluchová analýza a syntéza řeči
2. Rozlišování měkkých a tvrdých slabik (di, ti, ni x dy, ty, ny)
3. Sluchová diferenciacce délky samohlásky

Zraková percepce tvarů

1. Rozlišování pozadí a figury
2. Rozlišování inverzních obrazců

Prostorová orientace

Nácvik sekvencí a posloupnosti

Koncentrace pozornosti

Paměť

Rozvoj obratnosti vyjadřování

Rozvoj slovní zásoby

Nácvik vyjmenovaných slov

Techniky nácviku čtení:

---

⁶⁵ POKORNÁ, Věra. *Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení: rozvoj vnímání a poznávání*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2011, 153 s. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 978-80-7367-931-6.

1. Čtení s okénkem
2. Metoda dublovaného čtení
3. Metoda globálního čtení
4. Metoda Fernandelové

5.7 Organizace reedukace dysortografie dle Jucovičové a Žáčkové (2012)⁶⁶

Prevence obtíží v předškolním období (cíl = předejít vzniku SPU)

1. Rozeznávání zvuků
2. Rytmická cvičení
3. Lokalizace zvuku v prostoru
4. Hlášky na začátku slov
5. Hlášky na konci slov
6. Rozlišování dvojic podobných slov
7. Lokalizace hlásky ve slovech
8. Rozeznávání slabik
9. Hra = „Hlásky tě probudí“
10. Sluchová analýza a syntéza slov

Vlastní reedukace dysortografie

Vynechávky písmen

1. Analýza a syntéza slov
2. Hlásky na začátku slova (důraz na výslovnost, hlasitá řeč - opakování, možná i zraková opora, manipulace s písmeny)
3. Využití uzavřeného souboru obrázků či slov
4. Slovní fotbal
5. Hra = „Němá ústa“ (odezírání hlásek)
4. Diferenciace – počet hlásek, slabik ve slově
5. Určování pozice hlásek (na začátku slova, na konci, uprostřed)
6. Tvoření slov z daných hlásek

---

⁶⁶ JUCOVIČOVÁ, Drahomíra a Hana ŽÁČKOVÁ. *Dysortografie*. 2. vydání. Praha: D + H, 2012. Metody reedukace specifických poruch učení. ISBN 978-80-87295-10-6. (s. 20-52)

7. Vetřelec – písmenko navíc
8. Tajenky, hádanky, doplňování hlásek
9. Slova ukrytá v jiných slovech
10. Používání kartiček s písmeny, slabikami
11. Rýmování

Vynechávky slabik, slov, vět (podobné aktivity viz výše – vynechávky písmen)

12. Počet slov ve větě, oddělování slov
13. Doplňování vhodných slov do vět
14. Pořadí slov ve větě
15. Pořadí vět v textu, posloupnost

Vynechávky či nesprávné umístění diakritických znamének

1. Rozlišování délky trvání hlásky (užití bzučáku, vytleskávání, vyt'ukávání)
2. Dostatek času k záznamu a správná výslovnost slov
3. Grafický záznam délky hlásek (tečka a čárka .-)
4. Karty s grafickým záznamem délky hlásek – přiřazování slov (..-)
5. Pracovní listy, doplňovací cvičení
6. Programy na PC, tabletech
7. Specifické diktáty – záznam pouze samohlásek s jejich správnou délkou)
8. Používat přehnanou výslovnost
9. Vyjadřování pohybem, případně celým tělem
10. Přepis telegramů, doplňování diakritických znamének
11. Cvičit autodiktát

Rozlišování znělých a neznělých hlásek

1. Správná výslovnost slabik, slov
2. Využití hmatu – různé materiály abecedy
3. Využití barev pro rozlišování ostroty hlásky (ostrá hláska = ostrá barva)
4. Užití pravítka – spodoba – jinak slyším/jinak píšu

Rozlišování měkkých a tvrdých slabik (di, ti, ni, dy, ty, ny) = nedostatečné sluchové rozlišování

1. Mačkadla – využití hmatu, různé materiály
2. Správná výslovnost, postavení mluvidel
3. Odezírání přehnané výslovnosti

4. Barevné rozlišení i, y
5. Vyškrtávání slabik, kroužkování z nabídky, doplňování slabik do slov
6. Třídění kartiček s neúplnými slovy
7. Využití říkanek při zápisu

Rozlišování slabik bě, pě, vě, mě

1. Stavba slova, slovní základ, jazykový cit
2. Vizualizace, spojení s obrázkem, přehledy

Rozlišování hranic slov v textu, v písmu

1. Analýza a syntéza vět na slova a opačně
2. Počet slov ve větě
3. Popletené věty
4. Rozlišování předložek, užití obrázků
5. Vkládání pomocných slov
6. Skládání vět z daných slov, pořádek slov, posloupnost
7. Přehledy a tabulky, nejlépe vlastnoručně vyrobené
8. Používání ICT, PC

Rozvoj slovní zásoby

1. Slovní hry
2. Vysvětlování přirovnání, přísloví

Osvojování a fixace jednotlivých pravopisných pravidel

1. Přehledy a tabulky
2. Zkrácené verze diktátů
3. Doplňovací cvičení

Podpora sebekontroly, sebehodnocení, sebevědomí

PRAKTICKÁ ČÁST

6 VÝZKUMNÁ ZPRÁVA

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, zejména pak žáků se specifickými poruchami školních dovedností, je v dnešní době poměrně často diskutované téma. Určitě je to nejen tím, že pro přípravu na život a život samotný je proces vzdělávání jedním z nejdůležitějších v získávání poznatků a zkušeností. Dále pak je to aktuální téma, protože došlo k úpravě v legislativě a vstoupila v platnost Vyhláška č. 27/2016 Sb., která s sebou přináší určité změny ve vzdělávacím procesu dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Ale také proto, že procenta dětí s některou ze zmiňovaných poruch stále přibývá. Přibývá jich více a více ne ve smyslu, že by se v minulosti neobjevovaly, ale proto, že výzkum a diagnostika v oboru speciální pedagogiky jde stále dopředu a více rodičů je seznámeno s touto problematikou. Jsou ochotni navštívit doporučené poradenské zařízení a absolvovat se svým potomkem vyšetření, které je celkově se svými doporučeními a závěry ku prospěchu každému danému jedinci. V současnosti jsme schopni pojmenovat, rozlišovat i diagnostikovat podrobněji jednotlivé dílčí deficity dětí v procesu jejich výchovy a vzdělávání.

Rozhodla jsem se tedy ve své práci pro smíšený výzkum, ve kterém jsem se věnovala porovnávání dvou typů základních škol a seznamovala jsem se tak s aktuální podporou žáků s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku ZŠ v oblasti Mladoboleslava.

„Podstatou kvalitativního výzkumu je do široka rozprostřený sběr dat bez toho, že by na počátku byly stanoveny základní proměnné. Stejně tak nejsou předem stanoveny hypotézy a výzkumný projekt není závislý na teorii, kterou již před tím někdo vybudoval. Jde o to do hloubky a kontextuálně zakotveně prozkoumat určitý široce definovaný jev a přinést o něm maximální množství informací.“⁶⁷

---

⁶⁷ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6. (s. 24)

Vzhledem k malému počtu respondentů v realizaci výzkumu v dané oblasti jsem si vědoma toho, že nelze výsledky tohoto výzkumného šetření zobecňovat a že se vztahují pouze ke zkoumanému souboru oblasti Mladoboleslavska.

6.1 Empirické šetření

Praktická část bakalářské práce se zaměřuje na hlavní cíl kvalitativního šetření, jednotlivé metody, výzkumné otázky a jejich vyhodnocení.

6.2 Cíl a metodologie výzkumného šetření

Hlavním cílem mé bakalářské práce je zjistit aktuální úroveň podpory dětí s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku základních škol na Mladoboleslavsku a porovnat výsledky základních škol plně strukturovaných, tedy škol, kde se vyučují žáci 1. až 9. ročníku, a škol malotřídních nebo prvostupňových, kde jsou žáci vzděláváni v 1. až 5. ročníku ZŠ.

Mezi dílní cíle tohoto výzkumného projektu patří:

- Analyzovat dokument ŠVP jednotlivých škol (soulad s legislativou) – obsah podpory dětí s dyslexií a dysortografií v ŠVP vybraných škol
- Zjistit a analyzovat možnosti reedukace dyslexie a dysortografie – v rámci výuky, případně ambulantní nápravy daných poruch na jednotlivých školách
- Konzultovat spolupráci škol a poradenského zařízení s pracovníkem poradenské služby, který má být v interakci s vybranými školami
- Srovnat výsledky plně strukturovaných ZŠ a prvostupňových ZŠ

Základní design výzkumu je smíšený.

Před samotným výzkumným šetřením, jsem si zformulovala následující výzkumné otázky.

Hlavní výzkumná otázka:

- Jsou aktuální podpory dětí s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku základních škol na Mladoboleslavsku srovnatelné na obou typech škol?

(ZŠ plně strukturované a ZŠ prvostupňové)

Dílčí výzkumné otázky:

- Jsou dokumenty ŠVP dostupné na webech jednotlivých vybraných škol?
- Jsou dokumenty ŠVP vybraných ZŠ v souladu s platnou legislativou?
(týká se výchovně vzdělávacího procesu dětí s dyslexií a dysortografií)
- Jaké možnosti podpory mají vybrané základní školy pro dyslektické a dysortografické žáky 4. a 5. ročníků?
- Jaká je způsobilost (dosažené vzdělání) osob, které provádí na vybraných školách ambulantní nápravu SVPŠD?
- Jak a kdy nápravy na školách probíhají?
- V jaké formě je náprava na školách nabízena?
- Kolika žáků ve 4. a 5. roč. na dané ZŠ se podpora ve výuce v souvislosti s dyslexií či dysortografií týká?
- Jaká bývá struktura náprav, nápravných kroužků či setkání?
- Jaké je materiální zabezpečení škol pro podporu dětí s dyslexií a dysortografií?
- Jaké konkrétní pomůcky školy mají a využívají ve výuce, v nápravných chvílích nebo zapůjčují k užití pro domácí přípravu?
- Jaká je spolupráce rodičů se základními školami?
- Jak školy samy u sebe hodnotí podporu žáků s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku?
- Jaké konkrétní pomůcky či publikace doporučují pracovníci v PPP rodičům dětí s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku?
- Jak funguje spolupráce obou typů škol s pracovníkem poradenského zařízení, který má být v interakci s vybranými školami?
- Nejsou žáci 4. a 5. ročníků základních škol s dyslexií a dysortografií celkově přetěžováni v souvislosti s domácími úkoly, domácí přípravou a reedukací svých dílčích problémů souvisejících s jejich diagnózou?

6.2.1 Metody výzkumu

Pro analýzu dokumentů jsem nejprve prostudovala webové stránky vybraných škol a pak oslovila telefonicky (některé osobně) školy, které nemají ŠVP k dispozici na internetových stránkách.

Jako základní metodu jsem použila dotazníkové šetření vybraných škol, které jsem doplnila o analýzu dokumentů, krátký rozhovor s pracovnící pedagogicko-psychologické poradny v Mladé Boleslavi, místním šetřením – pozorováním ambulantní nápravy na 2 vybraných ZŠ - na základní škole v Katusicích a na základní škole v Benátkách nad Jizerou.

Pro dotazníkové šetření jsem nejprve provedla předvýzkum. Po zformulování otázek a vytvoření polostrukturovaného dotazníku jsem požádala kolegyně z pěti různých škol o jeho vyplnění. Následně jsem zpětnou vazbou zjistila, které otázky je třeba přeformulovat nebo doplnit, protože nebyly dostatečně srozumitelně položeny.

Pro rozhovor s pracovníkem či pracovnící pedagogicko-psychologické poradny jsem si připravila 3 otázky:

- Jaké konkrétní pomůcky či publikace aktuálně doporučují pracovníci v PPP rodičům dětí s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku?
- Myslíte si, že jsou žáci 4. a 5. ročníků základních škol s dyslexií a dysortografií celkově přetěžováni v souvislosti s domácími úkoly, domácí přípravou a reedukací svých dílčích problémů souvisejících s jejich diagnózou? (souvislost s náročností domácí přípravy pro naukové předměty, jakými jsou vlastivěda nebo přírodověda a velmi náročná výuka cizího jazyka)
- Jak funguje spolupráce škol s pracovníkem poradenského zařízení, který má být v interakci s vybranými školami? (souvislost se dvěma typy škol – plně strukturované a pouze prvostupňové (malotřídní))

Pro návštěvy škol v Katusicích a v Benátkách nad Jizerou jsem používala poznámkový blok, psací potřeby a fotoaparát.

6.2.2 Charakteristika výzkumného vzorku

Základním souborem pro mé výzkumné šetření je soubor všech základních škol na Mladoboleslavsku.

Výzkumný vzorek:

- 16 státních základních škol (z toho 8 plně strukturovaných ZŠ a 8 prvostupňových ZŠ (malotřídních) – výběr nepravděpodobnostní, účelový, dostupný
- 1 pracovník PPP v Mladé Boleslavi – výběr pravděpodobnostní, účelový
- 2 z vybraných škol (z toho 1 prvostupňová ZŠ a 1 plně strukturovaná ZŠ) – výběr nepravděpodobnostní, účelový

Tabulka 1 – Obce, ve kterých jsem prováděla výzkum

prvostupňové ZŠ	plně strukturované ZŠ
Čistá	Benátky – 2x
Dalovice	Bezno
Chotětov	Brodce
Katusice	Mladá Boleslav – 3x
Krnsko	Dolní Slivno
Předměřice	
Skalsko	
Sojovice	

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Při provádění výzkumu jsem oslovila 16 základních škol v oblasti Mladoboleslavska. Z tohoto počtu se jednalo o 8 škol plně strukturovaných a 8 škol malotřídních (tedy pouze prvostupňových). Malotřídní školy se nachází v menších obcích. V oblasti Mladoboleslavska funguje právě 8 takových škol, proto jsem si k porovnání vybrala také 8 škol plně strukturovaných. Plně strukturované školy jsem vybírala záměrně některé ve městech a některé na vesnicích, aby závěry plynoucí z výzkumu byly objektivnější.

Charakteristika místa šetření = 2 základní školy v oblasti Mladoboleslavska a PPP

ZŠ Katusice - je vesnická škola sídlící ve zděné budově z let 1878 - 1880. Kapacita školy je 120 žáků. Zařízení je pouze prvostupňové, výuka probíhá v 1. – 5. ročníku ZŠ. Škola se nachází uprostřed návsi obce. Jde o klasickou školní budovu s dostatečnými a vyhovujícími prostory pro výuku, pro mimoškolní činnost, také s dalšími prostory pro zajištění chodu školy. Vzhledem ke své poloze v oblasti a dopravní dostupnosti poskytuje vzdělání žákům z 9 okolních obcí.

ZŠ Benátky nad Jizerou, Pražská 135 – je městská škola plně strukturovaná s kapacitou 470 žáků. Jedenáct tříd 1. stupně je umístěno v původní „staré budově“ postavené v roce 1887, osm tříd 2. stupně a vedení školy, včetně sekretariátu, v tzv. „nové budově“ z roku 1983. Prostory školy se nachází nedaleko centra města na levém břehu řeky Jizery. Většina žáků má trvalé bydliště v Benátkách nad Jizerou. Z okolních 8 obcí do školy dojíždí cca 10 % žáků.

Pedagogicko-psychologická poradna (PPP), kde byl proveden rozhovor s pracovníci zařízení, se nachází v prostorách budovy 8. ZŠ V Mladé Boleslavi.

6.3 Průběh a realizace výzkumu

Podle výzkumného vzorku jsem prostudovala internetové stránky vybraných škol. Sledovala jsem, které školy mají volně veřejně přístupný dokument ŠVP - školní vzdělávací program. U škol, kde jsem zmíněný dokument nenašla, jsem oslovila vedení školy o možnost nahlédnutí.

Na každé vybrané škole jsem telefonicky požádala vedení školy o vyplnění dotazníku. Dotazník dokládám v příloze A.

Poté jsem dotazníky rozeslala mailem na konkrétní školy. Všechny rozeslané dotazníky se mi vrátily řádně vyplněné. Výsledky jsem zpracovala do tabulek a v některých případech i do grafů pro lepší přehlednost při srovnávání dvou typů škol – prvostupňových a plně strukturovaných ZŠ.

Metodu rozhovoru jsem realizovala v PPP Mladá Boleslav. Po předchozí telefonické domluvě jsem navštívila PPP v Mladé Boleslavi, kde se mi pracovnice tohoto poradenského zařízení ochotně věnovala. Seznámila jsem ji s účelem mé návštěvy –

prováděním výzkumu k mé bakalářské práci. Nakonec došlo na předem připravené otázky.

Pro místní šetření - metodu pozorování jsem vybrala 2 školy, jednu ze skupiny prvostupňových = ZŠ Katusice a jednu ze škol plně strukturovaných = ZŠ Benátky.

6.4 Výsledky výzkumu

6.4.1 Analýza školních dokumentů

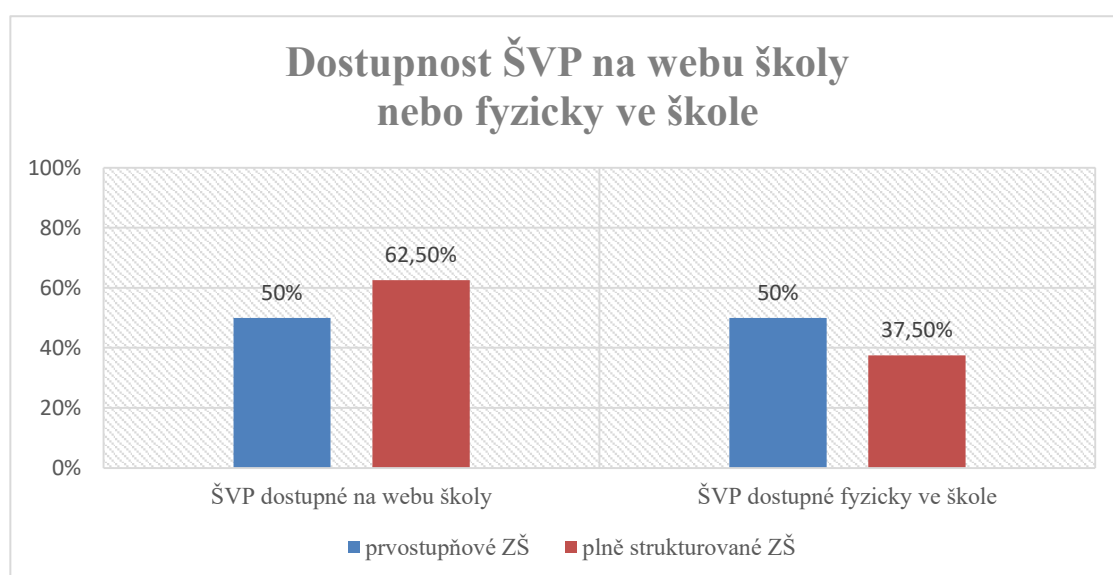
- Jsou dokumenty ŠVP dostupné na webech jednotlivých vybraných škol?

Tabulka 2 – Dostupnost ŠVP na webu školy

	prvostupňové ZŠ		plně strukturované ZŠ	
	četnost	procenta	četnost	procenta
ŠVP k dispozici na webu školy (internet)	4	50 %	5	62,50 %
ŠVP k dispozici fyzicky v prostorách školy	4	50 %	3	37,50 %

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Graf 1 – Otevřenost školy veřejnosti – ŠVP dostupné na webu školy

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Tabulka 2 a pak graf 1 ukazuje, že více než polovina základních škol na Mladoboleslavsku má dokument školní vzdělávací program veřejně přístupný na svých internetových stránkách. Což poukazuje na dnešní poměrně velkou otevřenost škol, kdy o své škole podávají prostřednictvím webu mnoho různých informací.

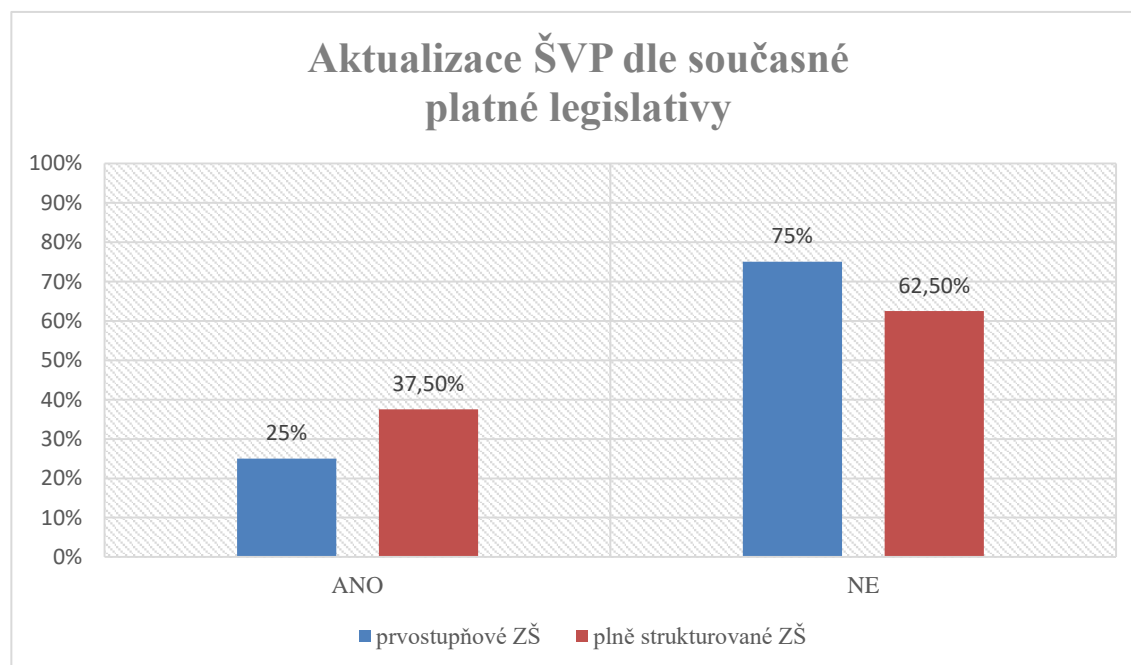
- Jsou dokumenty ŠVP vybraných ZŠ v souladu s platnou legislativou?

Tabulka 3 – Aktualizované ŠVP dle platné legislativy

	prvostupňové ZŠ		plně strukturované ZŠ	
	četnost	procenta	četnost	procenta
škola má aktualizované ŠVP	2	25 %	3	37,50 %
škola nemá ŠVP v souladu s platnou legislativou	6	75 %	5	62,50 %

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Graf 2 – ŠVP vybraných škol a jeho soulad s platnou legislativou

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Dle naší platné legislativy měly školy v tomto školním roce aktualizovat dokument školní vzdělávací program, především v oblasti, která je v souvislosti s Vyhláškou

č. 27/2016 Sb. a pokyny ministerstva, kde se upravuje hlavně oblast týkající se vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami také dle všeobecně závazného RVP (rámcově vzdělávacího programu).

V této souvislosti se podle tabulky 3 a grafu 2 dá konstatovat, že tak školy na Mladoboleslavsku ve velké většině neučinily. Z prvostupňových základních škol mají ŠVP řádně aktualizováno pouze 2 školy a z plně strukturovaných základních škol 3 školy. Ukázky uvádím v příloze B.

Při analýze jednotlivých dokumentů má pečlivě zpracováno v obecné charakteristice ŠVP školy i včetně úprav v jednotlivých výukových předmětech dle platného RVP pouze 1 základní škola.

6.4.2 Dotazníkové šetření

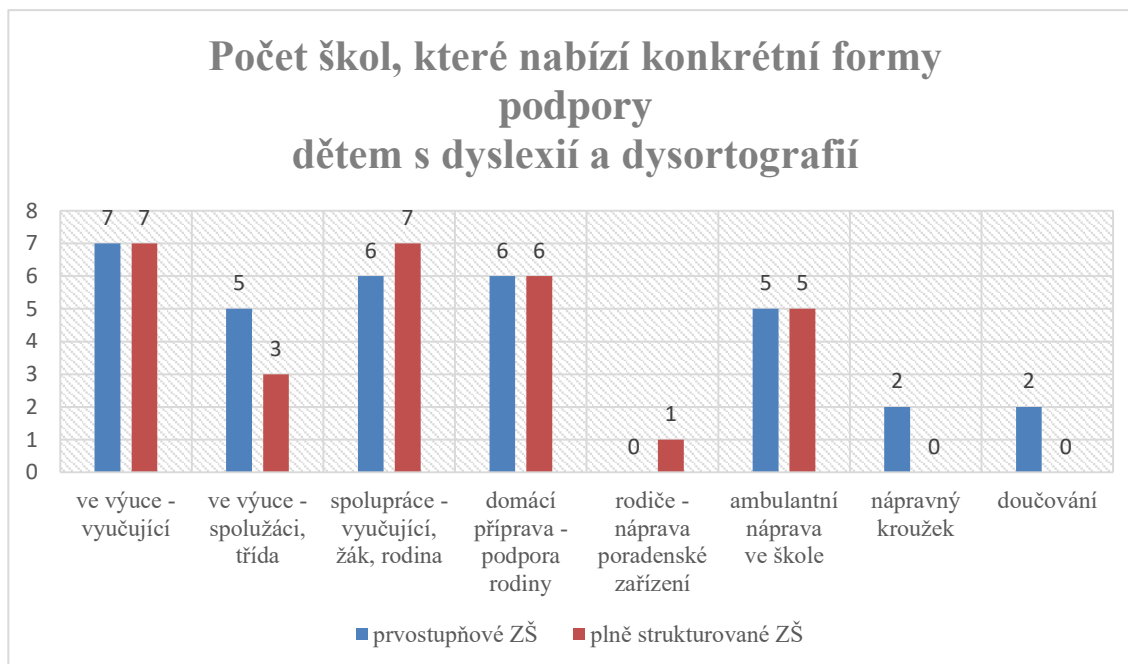
- Jaké možnosti podpory mají účelově vybrané základní školy pro dyslektické a dysortografické žáky 4. a 5. ročníků?

Tabulka 4 – Formy podpory žáků s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku ZŠ

	prvostupňové ZŠ		plně strukturované ZŠ	
	četnost	procenta	četnost	procenta
ve výuce – vyučující učitel	7	87,5 %	7	87,5 %
ve výuce – spolužáci, třída	5	62,5 %	3	37,5 %
spolupráce – vyučující, žák, rodina	6	75 %	7	87,5 %
domácí příprava – podpora rodiny	6	75 %	6	75 %
rodiče - náprava poradenské zařízení	0	0 %	1	12,5 %
ambulantní náprava ve škole	5	62,5 %	5	62,5 %
nápravný kroužek	2	25 %	0	0 %
doučování	2	25 %	0	0 %

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Graf 3 – Formy podpory žáků s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku ZŠ

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Nejčastější formou podpory na základních školách na Mladoboleslavsku je v 87,5 % individuální nebo skupinová integrace během výuky jednotlivými vyučujícími a k tomu samozřejmě patří v 75 %, vzájemná spolupráce vyučujícího, vlastního žáka a jeho rodiny. Dále pak s tím souvisí v 75 % domácí příprava žáka a podpora jeho celé rodiny, tím se myslí nejen zákonní zástupci, ale také sourozenci, prarodiče či ostatní příbuzní.

Srovnáváme-li z tohoto pohledu v tabulce 4 a v grafu 3 podporu na prvostupňových a plně strukturovaných základních školách na Mladoboleslavsku, jsou výsledky dost podobné, včetně nabízené ambulantní nápravy, kdy tuto nabízí vždy 5 z 8 dotazovaných škol. Dále můžeme vyčíst, že na prvostupňových základních školách se více zaměřují na vzájemnou spolupráci žáků v jedné konkrétní třídě a že tyto školy nabízí ještě formy nápravných kroužků a doučování.

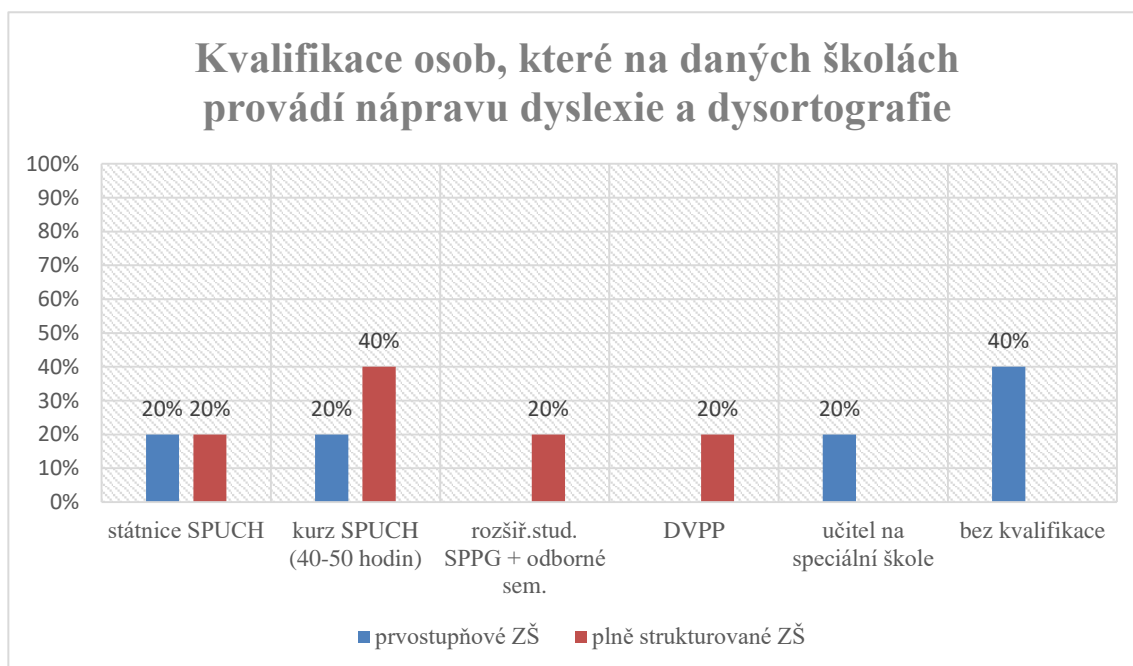
- Jaká je způsobilost (dosažené vzdělání) osob, které provádí na vybraných školách ambulantní nápravu (dále jen nápravu)?

Tabulka 5 – Kvalifikace osob provádějících na škole nápravu dyslexie a dysortografie ve 4. a 5. ročníku ZŠ

	prvostupňové ZŠ		plně strukturované ZŠ	
	četnost	procenta	četnost	procenta
státnice SPUCH	1	20 %	1	20 %
kurz SPUCH (40-50 hodin)	1	20 %	2	40 %
rozšiřující studium SPPG + odborné	0	0 %	1	20 %
DVPP	0	0 %	1	20 %
učitel na speciální škole	1	20 %	0	0 %
bez kvalifikace	2	40 %	0	0 %

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Graf 4 – Kvalifikace osob, které provádějí na škole nápravu SPŠD ve 4. a 5. ročníku ZŠ

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Z výše uvedeného grafu 4 lze vyčíst, že na Mladoboleslavsku na plně strukturovaných školách jsou osoby, které provádí s dětmi přímo nápravu dyslexie či dysortografie více s odbornou kvalifikací či s odbornou způsobilostí pro tuto činnost. Mohla by s tím souviset vyšší pravděpodobnost výskytu takto kvalifikované osoby přímo s větším počtem pedagogických zaměstnanců na plně strukturovaných základních školách.

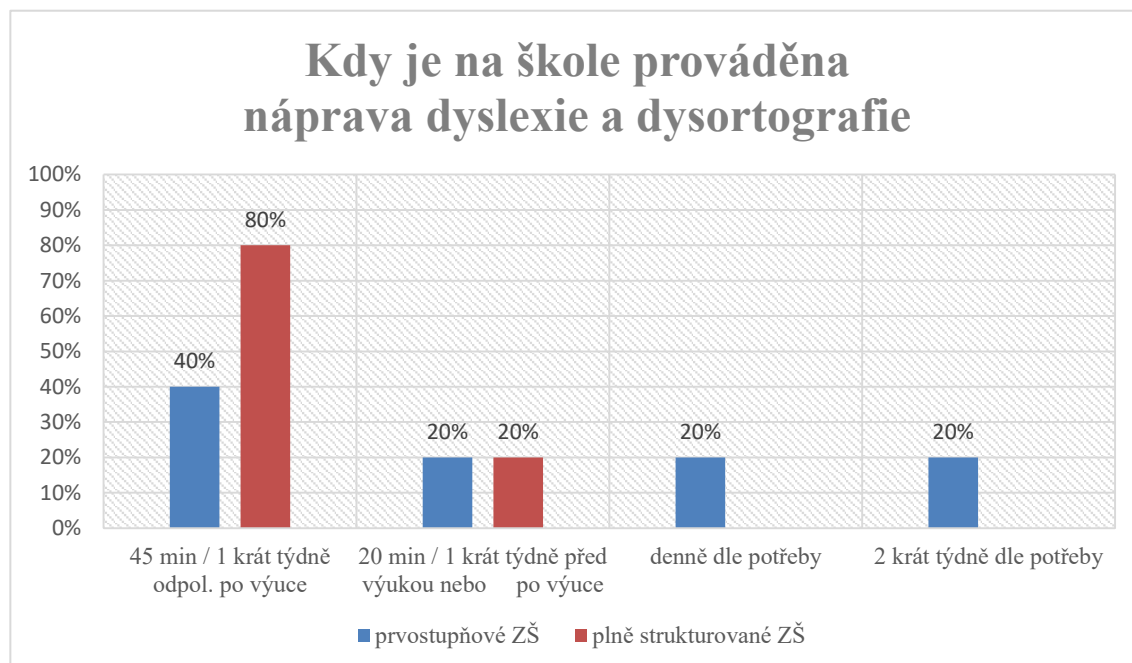
- Jak a kdy nápravy na školách probíhají?

Tabulka 6 – Jak často a kdy je prováděna náprava dyslexie a dysortografie na ZŠ

	prvostupňové ZŠ		plně strukturované ZŠ	
	četnost	procenta	četnost	procenta
45 min / 1 krát týdně – odpoledne po výuce	2	40 %	4	80 %
20 min / 1 krát týdně – před výukou nebo po výuce	1	20 %	1	20 %
Denně – dle potřeby	1	20 %	0	0 %
2 krát týdně – dle potřeby	1	20 %	0	0 %

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Graf 5 – Jak často a kdy je prováděna náprava dyslexie a dysortografie na ZŠ

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Tabulka 6 a graf 5 vypovídá o tom, že náprava na základních školách na Mladoboleslavsku bývá nejčastěji vykonávána po vyučování jedenkrát týdně v časové dotaci 45 minut. Nabídku denní případně dvakrát týdně nabízí malé – pouze

prvostupňové základní školy s rodinným přístupem ke vzdělávacímu procesu, přičemž je navštěvuje menší počet dětí.

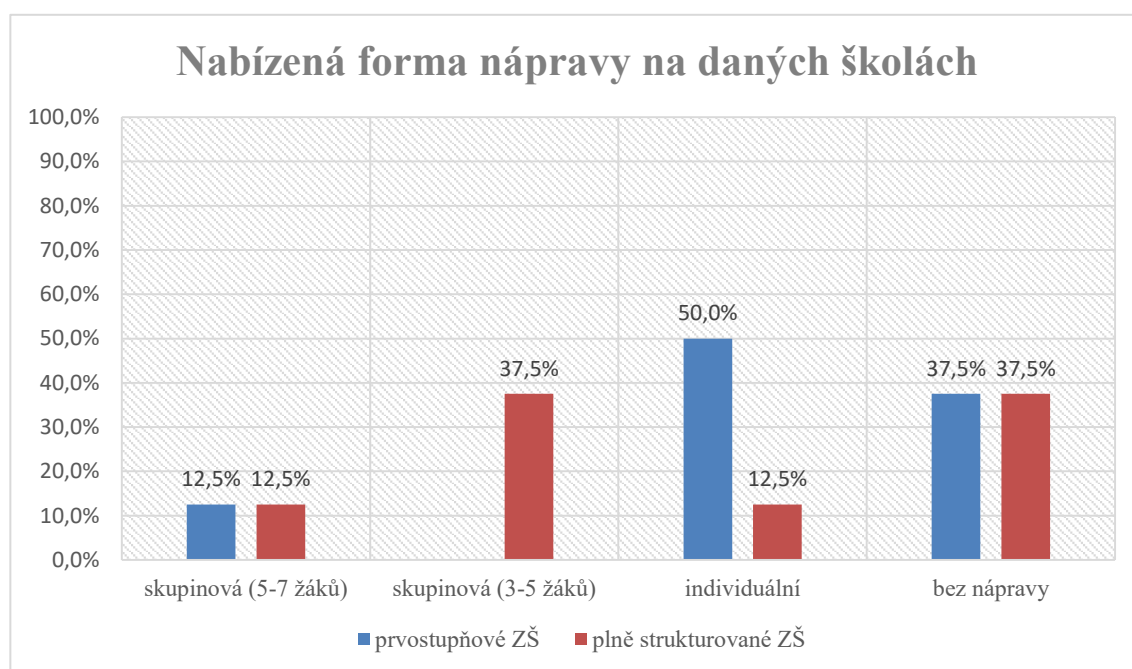
- V jaké formě je náprava na školách nabízena?

Tabulka 7 - Náprava dyslexie a dysortografie ve 4. a 5. ročníku ZŠ

	prvostupňové ZŠ		plně strukturované ZŠ	
	četnost	procenta	četnost	procenta
skupinová (5-7 žáků)	1	12,5 %	1	12,5 %
skupinová (3-5 žáků)	0	0 %	3	37,5 %
individuální	4	50 %	1	12,5 %
bez nápravy	3	37,5 %	3	37,5 %

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Graf 6 – Náprava dyslexie a dysortografie ve 4. a 5. ročníku ZŠ

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Graf 6 znázorňuje situaci, jak základní školy na Mladoboleslavsku řeší nápravy poruch školních dovedností, jakými jsou dyslexie a dysortografie ve 4. a 5. ročníku. Na malotřídních školách, kde převládají velmi blízké až rodinné vztahy, se nabízí

více možnost individuálního přístupu a tedy formy nápravy poruch školních dovedností. Určitě má na to vliv počet dětí ve třídě a dále pak na celé škole. Co mne opravdu překvapilo, je, že se najdou v dnešní době školy ať už prvostupňové či plně strukturované, kde tento problém vůbec neřeší. V mém konkrétním výzkumu se jednalo o 3 školy malé – prvostupňové a 3 školy velké – plně strukturované.

- Kolika žáků ve 4. a 5. roč. na dané ZŠ se podpora ve výuce v souvislosti s dyslexií či dysortografií týká?

Tabulka 8 – Celkový počet žáků s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku zkoumaných ZŠ

	8 prvostupňových ZŠ		8 plně strukturovaných ZŠ	
	četnost	procenta	četnost	procenta
žáci 4. a 5. ročníků s dyslexií nebo dysortografií	16	23,9 %	51	76,1 %

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Dále z výše uvedeného grafu 6 vyplývá, že na větších školách z praktických důvodů převažuje skupinová forma nápravy poruch školních dovedností celkem 62,5 %, což souvisí s mou další otázkou. Kolika dětí se vlastně náprava na škole týká, na 8 malých školách hovoříme celkem o počtu 16 žáků, zatímco u škol velkých plně strukturovaných jde o 51 žáků na stejném počtu škol tedy 8 (tabulka 8).

Je nasnadě zamyslet se nad efektivitou nápravy ve skupinách o počtu 5 až 7 dětí. Jistě to bude také záviset na jednotlivých pedagogických pracovnících, kteří nápravu s dětmi provádí, na jejich zkušenostech, schopnostech a dovednostech.

- Jaká bývá struktura náprav, nápravných kroužků či setkání?

Tabulka 9 – Struktura prováděné nápravy dyslexie a dysortografie na ZŠ

	prvostupňové ZŠ		plně strukturované ZŠ	
	četnost	procenta	četnost	procenta
1) motivace, kontrola domácí práce 2) procvičování, nácvik 3) hry, diskuze 4) příprava a zadání domácí práce	5	100 %	3	50 %
1) povídání, rozvoj slovní zásoby 2) čtení, práce s textem, PC-ICT 3) PL, DIPO, problémové učivo 4) pochvala a povzbuzení	0	0 %	1	16,6 %
1) motivace, diskuze 2) doplňování pracovních listů, diktáty 3) nácvik 4) hry	0	0 %	1	16,6 %
1) motivační hry 2) procvičování problémového učiva 3) procvičování zrak. i sluch. rozlišování 4) relaxační cviky, výroba pomůcek	0	0 %	1	16,6 %

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Tabulka 9 poukazuje na to, jak bývá sestavena struktura nápravy na základních školách na Mladoboleslavsku. Vypovídá o nejčastější klasické stavbě nápravného setkání, kdy tato struktura u prvostupňových základních škol je vyjádřena v procentech 100 %. Jde o kombinaci nápravných činností s domácí prací na vysvětlených nebo nacvičených činnostech a následnou zpětnou vazbou o jejich vykonávání. Využívají při tom různé pomůcky i formy práce. Na velkých školách – plně strukturovaných v dané oblasti se můžeme setkat s trochu upravenou verzí struktury nápravných setkání, kdy je reedukace prováděna pouze ve škole a není nutná kombinace se zadáním práce na domácí procvičování podobných činností. Oproti tomu je kladen větší důraz na pochvaly a povzbuzení nebo relaxační cvičení a také na výrobu vlastních pomůcek dále využitelných ve výchovně vzdělávacím procesu (přehledy, tabulky apod.).

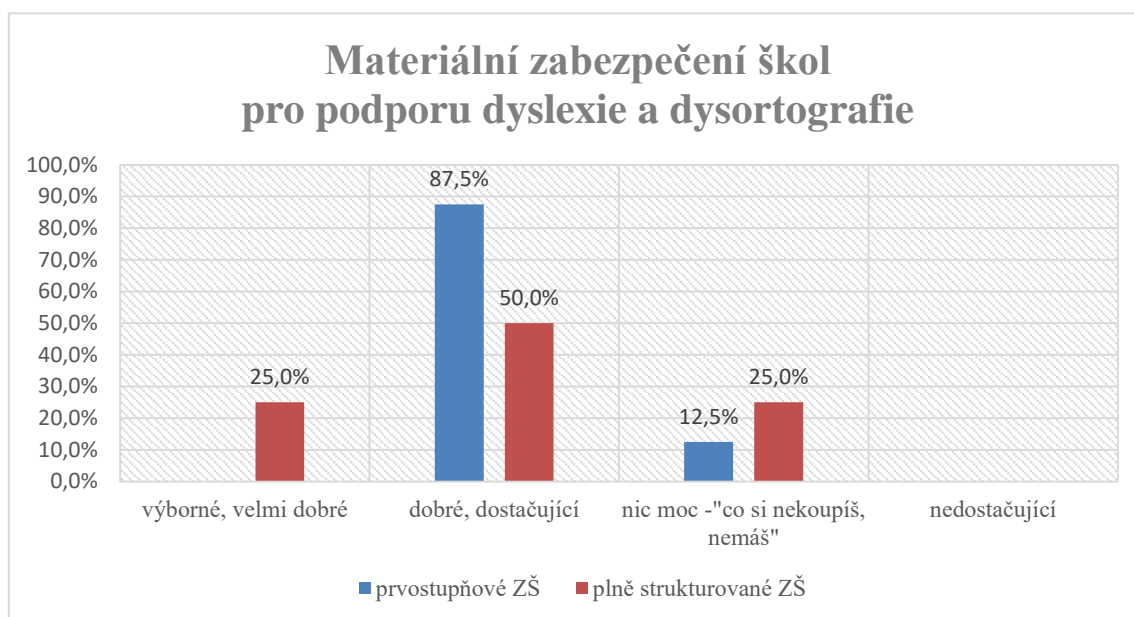
- Jaké je materiální zabezpečení škol pro podporu dětí s dyslexií a dysortografií?

Tabulka 10 – Materiální zabezpečení pro podporu žáků se SVPŠD ve 4. a 5. ročníku ZŠ

	prvostupňové ZŠ		plně strukturované ZŠ	
	četnost	procenta	četnost	procenta
výborné, velmi dobré	0	0 %	2	25 %
dobré, dostačující	7	87,5 %	4	50 %
nic moc – „co si nekoupíš, nemáš“	1	12,5 %	2	25 %
nedostačující	0	0 %	0	0 %

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Graf 7 – Materiální zabezpečení pro podporu žáků s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. roč. ZŠ

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Další otázkou byl dotaz na materiální zabezpečení pro funkční podporu dětí právě s dyslexií nebo dysortografií. Pouze jedna škola z 8 dotázaných prvostupňových na Mladoboleslavsku nebyla úplně spokojena a zhodnotila situaci, že ji řeší pouze sám konkrétní pedagog a není úplně spokojen s vybavením, pomůckami k této jeho činnosti, přesněji označeno: „Co si nekoupíš, nemáš!“

Kde je tedy problém? Pravděpodobně vše vychází z financí a ze systému, kdy jsou školy dotovány státem podle počtu dětí. Podle nové legislativy škola bude dostávat finance na podporu těchto dětí v souvislosti s novou vyhláškou 27/2016 Sb. a nově vyšetřenými dětmi v poradenských zařízeních.

Ostatních 7 dotazovaných pedagogických pracovníků prvostupňových škol na Mladoboleslavsku odpovědělo, že jsou spokojeni a materiální zabezpečení ohodnotilo jako dobré nebo dostačující.

U velkých plně strukturovaných škol ve stejné oblasti jsou výsledky trochu jiné. Čtvrtina respondentů odpověděla, že materiální podmínky pro podporu dětí s poruchami školních dovedností jsou výborné, až polovina je označila za dobré nebo dostačující, avšak alarmující je v dnešní době, že čtvrtina, tedy v mém případě 2 plně strukturované školy mají vybavení pro tuto činnost zhodnocenu, jako ne úplně vyhovující, tedy opět označení - „Co si nekoupíš, to nemáš“. Pozastavuji se nad tím proto, že dnes, kdy probíhá vzdělávání dle vyhlášky 27/2016 Sb. jsou ještě školy, kde se tyto podmínky dodnes moc neřešily. Velké školy se nemohou obhajovat počtem žáků a z toho vyplývající finanční nouzí.

Avšak neměli bychom slepě přijímat odpovědi respondentů, kteří mohou být ovlivněni subjektivním názorem. Konečný výsledek určitě nejvíce závisí na šikovnosti, znalostech a zejména konkrétních dovednostech pedagoga, který dané konkrétní materiály využívá.

Protože není ve školství překvapením, když paradoxně pedagog s minimální finanční podporou a s minimálními nároky na pomůcky může správnou formou a metodami dosáhnout lepších výsledků v rámci nápravy či reedukace dyslexie nebo dysortografie než pedagog, který bude mít k dispozici velký kabinet plný nejrůznějších nejdražších a nejmodernějších pomůcek a nebude schopen je účinně a smysluplně využít.

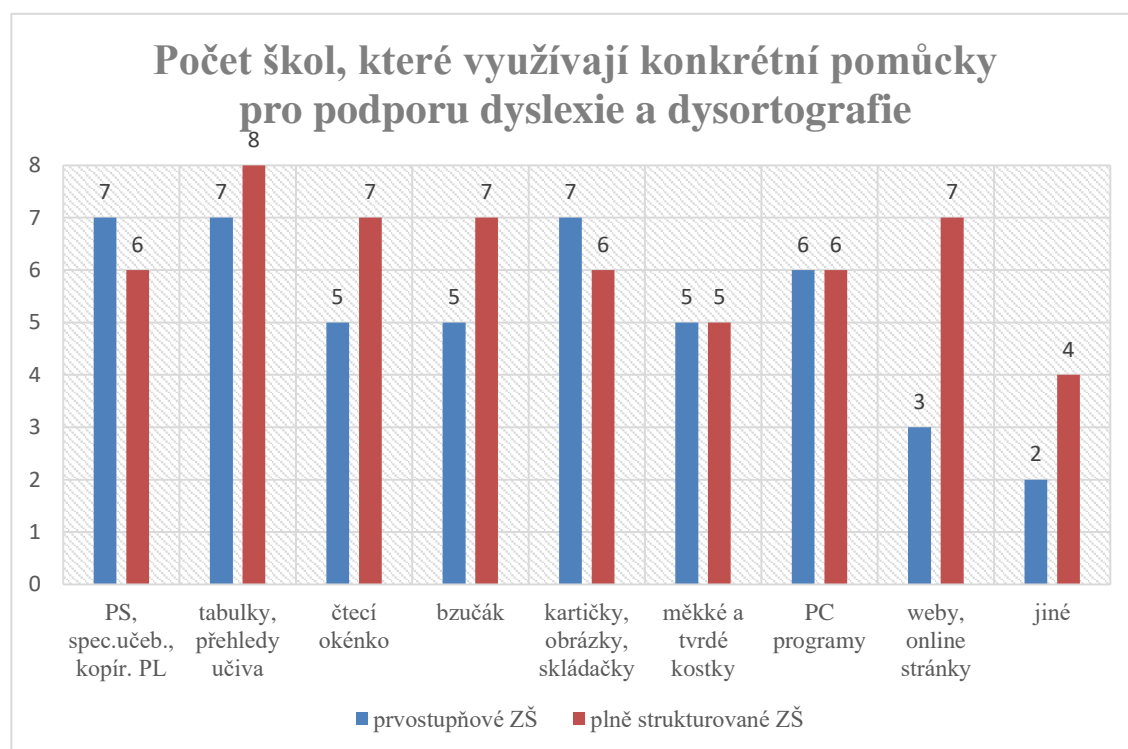
- Jaké konkrétní pomůcky školy mají a využívají ve výuce, v nápravných chvílích nebo zapůjčují k užití pro domácí přípravu?

Tabulka 11 – Pomůcky využívané pro podporu žáků s dyslexií a dysortografií ve 4 a 5. roč. ZŠ

	prvostupňové ZŠ		plně strukturované ZŠ	
	četnost	procenta	četnost	procenta
prac.sešity, spec. učebnice, kopírované PL	7	87,5 %	6	75 %
tabulky, přehledy učiva	7	87,5 %	8	100 %
čtecí okénko	5	62,5 %	7	87,5 %
bzučák	5	62,5 %	7	87,5 %
kartičky, obrázky, skládačky	7	87,5 %	6	75 %
měkké a tvrdé kostky	5	62,5 %	5	62,5 %
pc - programy	6	75 %	6	75 %
weby, online stránky	3	37,5 %	7	87,5 %
jiné	2	25 %	4	50 %

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Graf 8 – Pomůcky využívané pro podporu žáků s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. roč. ZŠ

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

V tabulce 11 a v grafu 8 vidíme, že využití nejrůznějších pomůcek v rámci podpory žáků s dyslexií či dysortografií ve 4. a 5. ročníku základních škol na Mladoboleslavsku jsou na stejné úrovni, jsou srovnatelné na obou typech škol, jak prvostupňových tak stejně tak i plně strukturovaných.

Dále jsou uvedeny konkrétní využívané PC – programy:

- Dys-com, výukové programy Terrasoft, Dyslexie I, Dyslexie II (EuroDidact)

Internetový portál – Včelka, onlinecviceni.cz

Jiné konkrétní pomůcky, které jsou na školách využívány:

- 2 x pomůcky zn. DIPO (učební didaktické pomůcky)
- 2 x Logico Piccolo
- 1 x Mini-LÜK (skládačka)
- 1 x hlasovací zařízení
- 2 x tablet
- 2 x ICT tabule
- 1 x diktafon

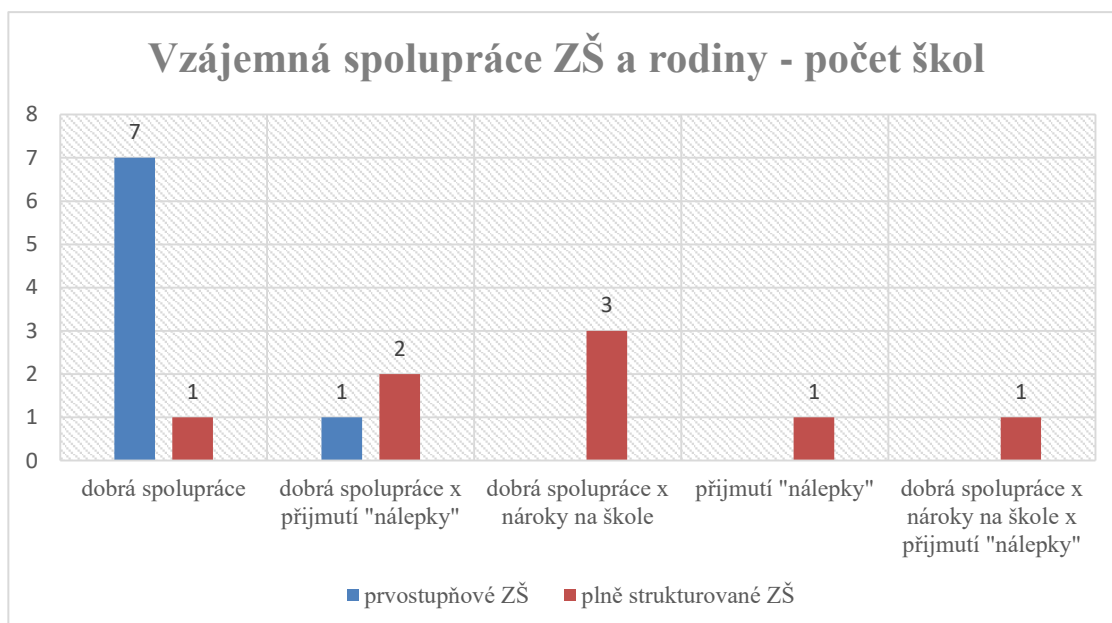
- Jaká je spolupráce rodičů se základními školami?

Tabulka 12 – Hodnocení spolupráce školy a zákonných zástupců dětí s dyslexií či dysortografií

	prvostupňové ZŠ		plně strukturované ZŠ	
	četnost	procenta	četnost	procenta
dobrá spolupráce	7	87,5 %	1	12,5 %
dobrá spolupráce x přijmutí „nálepky“	1	12,5 %	2	25 %
dobrá spolupráce x nároky na škole	0	0 %	3	37,5 %
přijmutí „nálepky“	0	0 %	1	12,5 %
dobrá spol. x nároky na škole x „nálepka“	0	0 %	1	12,5 %

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Graf 9 – Spolupráce ZŠ a rodiny dětí s dyslexií a dysortografií

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Protože vztahy a vzájemné interakce na prvostupňových školách jsou velmi osobní a blízké, je také hodnocení těchto škol na Mladoboleslavsku vyjádřeno jako dobrá spolupráce rodiny a školy, co se týká podpory dětí s poruchami školních dovedností (dyslexií a dysortografií). Školy plně strukturované ve stejné oblasti se setkávají také s dobrou spoluprací, ale také s rodiči, kteří požadují po škole jen to, na co mají nárok nebo dokonce s rodiči, jež se spokojí pouze s označením diagnózy poruchy školní dovednosti u svého dítěte a více už se školou nespolupracují, stačí jim pouze tzv. přijmout označení dítěte – „nálepkou“ pro ně, což podporu dítěte dále neřeší a nemůže tedy být ku prospěchu vzdělávání.

- Jak samy u sebe školy hodnotí podporu žáků s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročník?

Tabulka 13 – Hodnocení způsobu a efektivity podpory dětí s dyslexií a dysortografií na ZŠ

	prvostupňové ZŠ		plně strukturované ZŠ	
	četnost	procenta	četnost	procenta
individuální integrace ve třídě - se jeví jako dostačující	1	12,5 %	2	25 %
maximální snaha o pomoc dětem zvládnout problémy spojené s dyslexií či dysortografií	3	37,5 %	2	25 %
respekt a dodržování doporučení poradenského zařízení, tolerance, zohlednění při hodnocení	2	25 %	1	12,5 %
někteří si procvičí učivo, jiní hřeší na diagnózu, záleží na podpoře rodiny a její spolupráci se školou	1	12,5 %	1	12,5 %
při aktivní účasti na nápravě a dobré spolupráci s rodinou je viditelný mírný úspěch dítěte	1	12,5 %	1	12,5 %
náprava funguje jako doučování (děti na hranici průměru intelektu), respekt doporučení por. zařízení	0	0 %	1	12,5 %

Zdroj: vlastní (Červená, 2017)

Závěrem v souvislosti s tabulkou 13 bych se dovolila zamyslet, jaká by měla být osoba vykonávající reedukaci s dětmi s poruchami školních dovedností? Dle mého názoru a výše uvedených výsledků mého výzkumu, i když jen v oblasti Mladoboleslavska, se domnívám, že by to určitě měla být osobnost se zdravým sebevědomím, měla by mít potřebné vzdělání, také by měla mít zájem se dále sebevzdělávat, seznamovat se i s dalšími nejnovějšími výzkumy, metodami, měla by sbírat zkušenosti, které by měly být zpětně vyhodnocovány, ať už kladně nebo záporně, pro další potřeby a užití. Pedagog by měl být přesvědčen o své snaze, pomoci dítěti najít cestu, jak zvládat jeho nedostatky či handicap. Určitě by to neměl být člověk s postojem, že náprava či reedukace s dětmi je bezvýznamná, beznadějná a marná. Je potřeba děti s těmito specifickými problémy ve výuce podporovat a nabíjet je pozitivní energií, věřit i v sebemenší jejich zlepšení v rámci možností a schopností každého z nich. A každou takovou „hvězdičku“ či „vlaštovičku“ patřičně ocenit

pochvalou nebo posílením sebevědomí, umožnit každému z takových dětí zažít i sebemenší pocit úspěchu, pokroku či krůčku kupředu.

Shrnutí dotazníkového šetření a analýzy dokumentů:

- Liší se podpora dětí 4. a 5. ročníků s dyslexií nebo dysortografií z plně strukturovaných ZŠ od podpory na prvostupňových (malotřídních) ZŠ?

Při shrnutí výsledků dotazníkového šetření spolu s analýzou ŠVP vybraných škol jsem dospěla k poznání, že podpora žáků 4. a 5. ročníků s dyslexií a dysortografií na prvostupňových ZŠ se v zásadě příliš neliší od ZŠ plně strukturovaných. Rozdíly jsou jen ve specifických částech jednotlivých výzkumných otázek. Co je shodné u obou typů škol, avšak pro současnost alarmující je, že z pohledu legislativy nemají všechny školy aktualizován dokument ŠVP. V obecné charakteristice tohoto dokumentu mají uváděno rozdělení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do skupin, dle zdravotního postižení, což je v rozporu s Vyhláškou č. 27/2011 Sb.. Dále má být tento dokument upraven dle platného rámcově vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV).

Jednotlivé dílčí rozdíly v porovnávání ZŠ prvostupňových a ZŠ plně strukturovaných jakými jsou nabídka nápravných kroužků a doučování, náprava prováděná 2 krát týdně či denně, dle potřeby dítěte, převažující individuální forma nápravy nad skupinovou a jednoznačně kladně hodnocena spolupráce školy a rodiny jako dobrá - to vše vypovídající ve prospěch škol prvostupňových zajisté souvisí s klimatem a atmosférou v těchto školách, s malým počtem žáků, kteří tyto školy navštěvují, také se vztahy pedagogů a zákonných zástupců dětí, protože se často vzájemně osobně znají. Jediná nevýhoda vyplývající z typu školy pro ZŠ prvostupňové je menší počet pedagogů a tedy nižší pravděpodobnost způsobilosti pedagogů k provádění přímé reedukace s dětmi se SVPŠD.

6.4.3 Rozhovor v PPP

- Jaké konkrétní pomůcky či publikace doporučují pracovníci v PPP rodičům dětí s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku?

Na tuto otázku mi pracovnice poradenského zařízení poskytla celou řadu aktuálně doporučených publikací, seznam pomůcek i aktuálních softwarů.

- ✓ Knihy a pracovní sešity:
  - Bednářová J.: Čteme se skřítkem Alfrédem
  - Dyslektické čítanky nakladatelství Tobiáš
  - Emmerlingová S.: Když dětem nejde čtení
  - Linc V.: Tabulka ke čtení
  - Santlerová: Metody ve výuce čtení a psaní
  - Šup R.: Učíme se číst s porozuměním
  - Zelinková O.: Čtení mě baví I, II.
  - Černá M., Strnadová I.: Dyslexie (texty a hry pro děti s dyslexií)
- ✓ Pomůcky: obrázkové abecedy, karty s písmeny, písmenková pexesa, míče s písmeny, spojování hlásek a písmen do slabik - kostky s písmeny, modely písmen, navlékací korálky, Lincovy tabulky, dyslektické okénko
- ✓ Software
  - DYSCOM- nabízí rozvoj čtyři základní oblasti podpory orientace, čtení, uplatňování mluvnických pravidel, zrakové vnímání. (7248,- serverová verze)
  - Dyslektik- program pro děti s SPU (plná verze s instalací na neomezený počet PC 3900,-, instalace na jeden PC 940)
  - Petit- os- Méd'á 99 Psaní, určeno k procvičování analýzy a syntézy při čtení a psaní. (multilicence 1090,-)
  - Včelka
- Jak funguje spolupráce obou typů škol s pracovníkem poradenského zařízení, který má být v interakci s vybranými školami?

Na druhou otázku se mi dostalo odpovědi, že spolupráce se školami je různorodá, hodnotit ji lze jako dobrou. Tento stav nesouvisí se členěním na školy prvostupňové ZŠ a plně strukturované ZŠ. Některé školy potřebují konzultovat více, jiné méně.

- Nejsou žáci 4. a 5. ročníků základních škol s dyslexií a dysortografií celkově přetěžováni v souvislosti s domácími úkoly, domácí přípravou a reedukací svých dílčích problémů souvisejících s jejich diagnózou?

Nad třetí otázkou jsme trochu diskutovaly. Záleží na přístupu jednotlivých vyučujících, kteří přichází do přímého kontaktu s dětmi s danými diagnózami, jakými jsou dyslexie a dysortografie. V praxi jde o to, jaký názor na domácí úkoly má konkrétní pedagog, protože domácí příprava na vyučování nespočívá pouze v plnění zadaných konkrétních úkolů. Pracovnice poradny tedy zhodnotila, že v mnoha případech jsou opravdu žáci s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku přetěžováni. Měla by být ze strany vyučujících upřednostňována forma domácí přípravy na výuku na daný výukový předmět, která bude hlavně pracovat s formou reedukace určité poruchy dítěte, aby byl žák schopen se sám vypořádat se svými dílčími deficity v souvislosti se vzdělávacím procesem, aby mu bylo dle platné legislativy umožněno vzdělávání v plném rozsahu dle ŠVP na dané škole za využití různých podpůrných opatření. Prakticky to znamená, aby pedagog rozlišoval u dětí s konkrétní poruchou školních dovedností, zda je plošně zadaný domácí úkol ve třídě pro konkrétní dítě účelný. Zhodnotit a vybrat vhodné podpůrné opatření, případně domácí úkol upravit nebo ho danému žákovi odpustit, aby ušetřený čas věnoval účelně správné formě reedukace svých obtíží. Jsem si vědoma, že výše uváděné doporučení je beze sporu ovlivněno tím, že rozhovor byl veden pouze s 1 pracovnící PPP.

Výsledky metody rozhovoru:

Metoda rozhovoru vykazuje tyto skutečnosti:

V hodnocení spolupráce škol s poradenským zařízením nejsou žádné rozdíly mezi ZŠ prvostupňovými a ZŠ plně strukturovanými.

Z otázek týkajících se aktuálního doporučování konkrétních pomůcek pro podporu žáků s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku a zamyšlení, zda tito žáci nebývají v převážné většině případů přetěžováni, vyplynula užitečná doporučení pro praxi.

Jedná se o seznam publikací, pomůcek a softwarů, které aktuálně odborníci z PPP v Mladé Boleslavi pro podporu dětí s dyslexií a dysortografií doporučují. Toto je velmi přínosné pro pedagogy, kteří s dětmi na ZŠ pracují.

Druhé doporučení je pro všechny pedagogy, kteří se denně setkávají během vzdělávacího procesu přímo s dětmi s výše jmenovanými poruchami. Měly by se zamyslet nad požadavky, které na žáky s jejich individuálními problémy kladou. Každý pedagog by měl v rámci výuky svého vyučovacího předmětu zvážit u jednotlivců se SVPŠD účelnost zadávání domácích úkolů a konkrétních požadavků na domácí přípravu jednotlivců.

6.4.4 Pozorování nápravy na konkrétní ZŠ

Na obou školách, kde jsem prováděla pozorování nápravy SPŠD, z pohledu výchovného poradenství shodně působí výchovná poradkyně, školní metodik prevence, dokonce i logopedický asistent. Je zde zajišťována ambulantní náprava specifických poruch školních dovedností osobou plně kvalifikovanou.

Struktura nápravného setkání na obou školách se také dá posoudit jako srovnatelná. Byl dodržen postup výše zmiňovaný v tabulce 9. Pracuje se na reedukaci dyslexie a dysortografie ve škole i se zadáním domácí práce, která je na příští schůzce zpětnou vazbou kontrolována. V Katusicích se nápravy účastnili 4 chlapci a v Benátkách 3 žáci (2 chlapci a 1 dívka).

V Katusicích byla využívána tabule ICT současně se bzučákem, dále pak karty s obrázky a se slovy, které děti dle zadání třídily (podstatná jména podle rodů, následně společné přiřazování vzorů podstatných jmen), pomůcka Mini-LÜK, dále došlo k rozdání pracovních listů a po vysvětlení částí zadaných úkolů si děti odnesly zadání k domácí práci. Všichni pracovali s nadšením, protože byly střídány formy práce a nebyl problém s udržení pozornosti během činností. Jindy používané kopírované pracovní listy a některé pomůcky jsou uvedeny jako foto v příloze C.

V Benátkách nad Jizerou mne paní učitelka ukázala řadu pomůcek, které využívá při nápravných setkáních. Při zahájení nápravy děti nejprve odevzdaly úkoly z minulé schůzky. Ten, kdo některý z úkolů neměl zcela správně nebo ho nevypracoval, se zeptal

paní učitelky, zda dobře chápe zadání a přislíbil vypracování do příště. Pro další činnost využívali předem připravené rozstříhané kartičky se slovy, dle pravidel pravopisu společně určovali, která písmena na kartičkách jsou vynechána a u každého zdůvodnili správné určení chybějící hlásky, dále z kartiček tvořili dvojice slov, dle významu slov a dalších vedlejších souvislostí. Další cvičení na pracovním listě se týkalo cvičení pozornosti. Ve cvičeních budou dále pokračovat během domácí práce do příští schůzky. Na dalším pracovním listě byly ještě úkoly k procvičení pravopisu a vyhledávání slov s chybou v zadaném textu. Také na této škole děti během nápravy pracovaly s chutí, a protože byly jen tři, byla dostatečně udržena jejich pozornost. V příloze D jsou fotky pomůcek ze ZŠ Benátky.

Shrnutí metody pozorování:

Obě místní pozorování chci zhodnotit jako pro děti velmi přínosné, vhodné a prospěšné. Nebyl žádný rozdíl v úrovni shlédnuté nápravy, kterou nabízí oba typy škol.

6.5 Shrnutí výzkumného šetření

- Jsou aktuální podpory dětí s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku základních škol na Mladoboleslavsku srovnatelné na obou typech škol?

(ZŠ plně strukturované a ZŠ prvostupňové)

Mám-li shrnout výsledky všech metod šetření, musím konstatovat, že na obou typech škol jsou více či méně úspěšně používány podobné podpory dětí s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku základních škol na Mladoboleslavsku.

Prvostupňové základní školy na Mladoboleslavsku se odlišují od škol plně strukturovaných ve svých charakteristických rysech. Jsou jimi: malý počet žáků, kteří školu navštěvují, blízké vzájemné vztahy pedagogů a zákonných zástupců žáků a klima či atmosféra z nich vyplývající. Z těchto uvedených faktů vychází jednotlivé dílčí odchylky ve prospěch právě malotřídních škol. Patří sem: nabídka nápravných kroužků, doučování, provádění nápravy 2 krát týdně, případně i denně, dle potřeby žáků, převažující forma individuální nápravy nad skupinovou a jednoznačně kladné hodnocení spolupráce rodiny se školou jako spolupráce dobré. Plně strukturované základní školy na Mladoboleslavsku vykazují výhodu pouze v otázce, která se týká,

způsobilosti osob vykonávat na škole nápravu SVPŠD. Jsem si vědoma, že vzhledem k malému počtu respondentů nelze výsledky tohoto výzkumného šetření zobecňovat a že se vztahují pouze ke zkoumanému souboru vybraných škol v oblasti Mladoboleslava.

ZÁVĚR

Bakalářská práce je zpracována ve dvou částech, část teoretická a část praktická. Teoretická část je rozdělena do kapitol a podkapitol, ve kterých se zabývá specifickými vývojovými poruchami školních dovedností, jejich příčinami, klasifikací, podporou a také legislativou. V závěru teoretické části jsou uváděny způsoby, jak konkrétně pomáhat dětem s dyslexií a dysortografií a jak na reedukaci pohlíží odborníci v daných oblastech speciální pedagogiky, jakými jsou Zelinková, Pokorná či Jucovičová nebo Žáčková.

Praktická část bakalářské práce zpracovává čtyřmi metodami podporu dětí s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku základních škol na Mladoboleslavsku. Jsou v ní uvedeny výsledky výzkumu a hodnocení, které z výsledků vyplývají. Praktická část práce také vlastně konkrétně doplňuje teoretickou část tím, jak je prováděna náprava – reedukace dyslexie a dysortografie na vybraných školách v dané oblasti.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zmapovat a porovnat podporu žáků s dyslexií a dysortografií v dané oblasti na základních školách prvostupňových a základních školách plně strukturovaných. Z provedeného výzkumu vyplývá, že mezi oběma typy škol nejsou velké rozdíly v podpoře, kterou dětem s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku základní školy na Mladoboleslavsku nabízí.

Využitelným výstupem pro praxi mohou být jednotlivé výsledky výzkumu, které poukazují např. na to, že stále ještě se všechny školy nepodílí na podpoře dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, tedy s poruchami školních dovedností, tak, jak praví naše platná legislativa a jak by to bylo nejlepší právě pro děti s danými potřebami. Některé školy na Mladoboleslavsku mají rezervy v legislativě, některé v profesionálním zabezpečení – kvalifikaci osob, které přímou činností s dětmi provádí. Některé v materiálním zabezpečení, avšak tyto rezervy nesouvisí s jejich rozčleněním na základní školy malé – prvostupňové a velké - základní školy plně strukturované, protože výzkum potvrdil výsledky škol v podstatě ve stejné rovině, srovnatelné s případně jen malými rozdíly.

V samém závěru práce nechci opomenout poděkování všem, kteří mi umožnili nahlédnout do dokumentu ŠVP na školách, které je nemají k dispozici veřejně na webu školy, dále patří poděkování všem, kteří umožnili provedení dotazníkového šetření a na dotazníky spolehlivě odpověděli, poděkování patří též školám, kde mi bylo umožněno pozorování vlastní nápravy a v neposlední řadě děkuji pracovníci z PPP za odpovědi na připravené otázky.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BARTOŇOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0.

JUCOVIČOVÁ, Drahomíra. *Specifické poruchy učení a chování*. V Praze: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2014. ISBN 978-80-7290-657-4.

KREJČOVÁ, Lenka, ed. *Specifické poruchy učení: dyslexie, dysgrafie, dysortografie*. Ilustroval Alice TROJANOVÁ. Brno: Edika, 2014. Rádce pro rodiče a učitele (Edika). ISBN 978-80-266-0600-0.

KUCHARSKÁ in ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1.

MACHOVÁ, Jitka. *Biomedicínská terminologie pro speciální pedagogy: výkladový slovník*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2014. ISBN 978-80-7452-048-8.

NEDVĚDOVÁ, Alena. *Problémové děti s poruchami učení a chování: studijní text kurzu PC Plzeň*. 1. vyd. Plzeň: Pedagogické centrum Plzeň, 2002, 43 s. ISBN 80-7020-105-3.

NOVÁK, Josef. *Dyskalkulie: specifické poruchy počítání*. Vyd. 1. Litomyšl: Augusta, 1997, 111 s. ISBN 80-86048-03-9.

PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0.

POKORNÁ, Věra. *Cvičení pro děti se specifickými poruchami učení: rozvoj vnímání a poznávání*. Vyd. 5. Praha: Portál, 2011, 153 s. Speciální pedagogika (Portál). ISBN 978-80-7367-931-6.

PŘINOSILOVÁ in PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Paido, 2010, 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0.

SELIKOWITZ, Mark. *Dyslexie a jiné poruchy učení*. Vyd. 1., české. Praha: Grada, 2000, 136 s. Pro rodiče. ISBN 80-7169-773-7.

SLOWÍK, Josef. *Speciální pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007, 160 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1733-3.

SMUTNÁ, Jiřina a Josef NOVÁK. *Předpoklady k učení u dětí dyslektických a dysgrafických*. 1. vyd. Litomyšl: Augusta, 1996, 182 s., příl. ISBN 80-901806-7-1.

ŠVAMBERK ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi: [komplexní péče o děti se SPUCH]*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4369-1.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6. (s. 24)

Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v platném znění.

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, v platném znění.

ZELINKOVÁ, Olga. *Poruchy učení: specifické vývojové poruchy čtení, psaní a dalších školních dovedností*. 10., zcela přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2003, 263 s. ISBN 80-7178-800-7.

Seznam použitých internetových zdrojů

Paventia z.s.,: Specifické poruchy učení a chování. [online]. In: [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://www.paventia.cz/sluzby/dobrovolnictvi-/specificke-poruchy-uceni-a-chovani/>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), v platném znění. [online]. MŠMT [cit. 2016-12-31]. Dostupné z: file:///C:/Users/ucitel/Downloads/561-2004_zneni_82-2015_ruzna%20ucinnost.pdf

SEZNAM ZKRATEK

CNS – Centrální nervová soustava

ČR – Česká republika

ICT tabule – Interaktivní tabule

IVP – Individuální vzdělávací plán

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

PC technika – Počítačová technika

PO – Podpůrné/á opatření

PPP – Pedagogicko - psychologická poradna

RVP – Rámcový vzdělávací program

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Sb. – Sbírkky

SPU – Specifické poruchy učení

SVPŠD – Specifické vývojové poruchy školních dovedností

ŠVP – Školní vzdělávací program

ZŠ – Základní škola

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tabulka 1:	46
Tabulka 2:	48
Tabulka 3:	49
Tabulka 4:	50
Tabulka 5:	52
Tabulka 6:	53
Tabulka 7:	54
Tabulka 8:	55
Tabulka 9:	56
Tabulka 10:	57
Tabulka 11:	59
Tabulka 12:	60
Tabulka 13:	62

Seznam grafů

Graf 1:	48
Graf 2:	49
Graf 3:	51
Graf 4:	52
Graf 5:	53
Graf 6:	54
Graf 7:	57
Graf 8:	59
Graf 9:	61

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Dotazník	I
Příloha B – ŠVP – snímky obrazovky	IV
Příloha C – ZŠ Katusice (foto).....	VII
Příloha D – ZŠ Benátky (foto)	VIII

c) Kdy je náprava poskytována (v čas. režimu dne):

ráno (před výukou)

odpoledne (bezprostředně po výuce)

odpoledne (ve volném čase)

jinak: .....

5. Náprava: individuální (jednotlivci)

skupinová - počet dětí ve skupině: .....

jiná: .....

6. Počet žáků ve 4. a 5. roč., kteří na této ZŠ potřebují podporu s výukou v souvislosti s dyslexií či dysortografií: .....

7. Struktura nápravného setkání :

(diskuze, kontrola, nácvik, zadání domácího procvičování...apod.)

1) .....

2) .....

3) .....

4) .....

8. Úroveň materiálního zabezpečení k nápravě: .....

9. Konkrétní pomůcky, které školy mají a využívají ve výuce, v nápravných chvílích nebo zapůjčují k užití pro domácí přípravu:

záložky	tabulky	pracovní sešity
čtecí okénka	přehledy učiva	speciální učebnice
podložky		kopírované pracovní listy
hry	bzučák	weby
skládačky	píšťalka	online stránky
kartičky	měkké a tvrdé kostky	PC - programy
obrázkové kartotéky	(destička)	(název): .....
diktafon		.....
tablet	jiné:	.....

10. Jaká je spolupráce s rodiči dětí s dyslexií, dysortografií?

žádná

velmi špatná

rodiče vyžadují pouze "nároky"

rodiče jsou spokojeni s "nálepkou" diagnózy

spolupráce je dobrá rodiče jeví zájem, spolupracují, pomáhají

jiné hodnocení: .....

11. Hodnocení způsobu podpory těchto dětí na vaší škole: .....

(smysl, význam)

Příloha B - ŠVP – snímky obrazovky

Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Speciální vzdělávání dětí, žáků a studentů se uskutečňuje pomocí podpůrných opatření, které jsou odlišná, nebo jsou poskytována nad rámec individuálních pedagogických i organizačních opatření, spojených se vzděláváním žáků stejného věku.

Podpůrná opatření jsou speciální metody, postupy, formy a prostředky vzdělávání, speciální učební pomůcky, učebnice a didaktický materiál. Dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.

Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je upraveno v zákoně 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) v § 16 a dále ve vyhlášce č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí a studentů mimořádně nadaných, v platném znění.

Přístup k těmto žákům je stanoven na základě vyšetření PPP, SPC a dalších odborných pracovišť a po dohodě se zákonnými zástupci žáka. Ředitelka školy může pro tyto žáky zřídit funkci asistenta pedagoga, splňuje – li všechny podmínky dané zákonem.

a) se zdravotním postižením

mentální – pro žáky s mentálním postižením má škola vypracovanou přílohu ŠVP „Škola spokojených dětí“ – pro LMP, nebo jsou vypracovány individuální vzdělávací plány (IVP).

tělesné – vzhledem k tomu, že naše škola není bezbariérová – tělesné postiženého žáka bychom mohli vzdělávat (dle jeho postižení) za určitých podmínek. Tyto podmínky by byly konkretizovány dle tělesného postižení žáka. Například asistence rodičů při výuce, zhotovení bezbariérového přístupu do školy a na toalety, dalšími stavebními úpravami.

zrakové – možnost vzdělávání zrakově postiženého žáka – by byla v naší škole možná za asistence rodičů nebo osobního asistenta žáka, Podmínky by byly konkretizovány dle postižení žáka.

sluchové postižení - možnost vzdělávání sluchově postiženého žáka – by byla v naší škole možná za asistence rodičů nebo osobního asistenta žáka. Podmínky by byly konkretizovány dle postižení žáka.

vady řeči – na naší škole pracuje preventivní řečová výchova, která s žáky individuálně pracuje na nápravě řeči a v případě potřeby spolupracuje s klinickým logopedem.

souběžné postižení více vadami – dle jednotlivých vad.

ŠVP neupravené dle platné legislativy - snímek obrazovky (1. část)

autismus - na základě vyšetření odborníkem a po dohodě se zákonnými zástupci žáka je stanoven přístup k žákovi vytvářející maximálně vstřícné prostředí, které umožní jejich sociální integraci do skupiny, umožní jim získat osobní sebevědomí, učí je překonávat obtíže spojené s jejich problémy a poskytne jim získat pro ně v dostupné míře základní vzdělání.

vývojové poruchy učení nebo chování – na základě vyšetření PPP, SPC a po dohodě se zákonnými zástupci žáka je vypracován individuální vzdělávací plán (IVP). Pro jejich úspěšnou integraci je nutná spolupráce všech pedagogů, kteří s dítětem pracují, samotného žáka, jeho rodičů a odborného pracoviště. Učitelé při práci s těmito žáky uplatňují různé učební styly, umožňují žákovi používat vhodné učební a kompenzační pomůcky a uplatňují princip diferenciací a individualizace vzdělávacího procesu při organizaci činností, stanovování obsahu, forem i metod výuky i při hodnocení. Velkým kladem je malý kolektiv žáků ve třídě, ať už je ročník samostatný nebo jsou ročníky spojené, protože učitel má možnost výrazně s žákem individuálně pracovat.

b) se zdravotním znevýhodněním - zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání.

zdravotní oslabení – na základě vyšetření odborníkem a po dohodě se zákonnými zástupci žáka je stanoven přístup k žákovi vytvářející maximálně vstřícné prostředí, které umožní jejich sociální integraci do skupiny, umožní jim získat osobní sebevědomí, učí je překonávat obtíže spojené s jejich problémy a poskytne jim získat pro ně v dostupné míře základní vzdělání.

dlouhodobá nemoc – jsou po domluvě s zákonnými zástupci žáka stanoveny podmínky vzdělávání – konzultace s učiteli ve škole, návštěvy učitelů v bydlišti žáka, komunikace e-mailem a další.

lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání – ad. a)

c) sociálním znevýhodněním - pro žáky z kulturně odlišného a sociálně znevýhodňujícího prostředí je nejdůležitějším činitelem především učitel, který své žáky i jejich rodiče a rodinné prostředí dobře zná, dokáže volit vhodné postupy a vytvářet příznivé společenské klima. Žáci naší školy jsou vedeni, aby si vzájemně pomáhali. Žákům ze znevýhodněného prostředí je pomáháno ze strany pedagogického sboru a také obce.

Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných dle §17 561/2004 Sb.

ŠVP neupravené dle platné legislativy (2. část)

2. Úpravy školního vzdělávacího programu

Od 1. 9. 2016 je platný Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (dále RVP ZV). Důvodem úpravy RVP ZV je zákonně zasazení **společného vzdělávání** a zahájení procesu nového způsobu **podpory vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných**. Úprava RVP ZV spočívá především v odstranění Přílohy 2 RVP ZV upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV-LMP) a v úpravách některých kapitol RVP ZV tak, aby byly v souladu s novelou školského zákona a s Vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Úpravy ŠVP podle RVP ZV jsou uvedeny se v kapitole Charakteristika ŠVP jen jako odkaz na RVP ZV.

ŠVP upravené dle platné legislativy – snímek obrazovky (1. část)

3. Charakteristika školního vzdělávacího programu

Zabezpečení vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Pravidla a průběh tvorby, realizace a vyhodnocení plánu pedagogické podpory (PLPP) a individuálního vzdělávacího plánu (IVP) žáka se SVP

PLPP sestavuje třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci výchovného poradce. PLPP má písemnou podobu. Před jeho zpracováním budou probíhat rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení např. metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností. Výchovný poradce stanoví termín přípravy PLPP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy i žákem samotným. S PLPP je seznámen žák, zákonný zástupce žáka a všichni vyučující. Obsahuje popis obtíží žáka, stanovení cílů podpory a způsobů vyhodnocování naplňování plánu. PLPP škola vyhodnocuje, sleduje naplňování cílů nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování PO.

V případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření stanovená v RVP ZV (odkaz na RVP ZV 2016).

Individuální vzdělávací plán (IVP) zpracovává škola pro žáka od druhého stupně podpůrných opatření a to na základě doporučení školského poradenského zařízení (ŠPZ) a žádosti zákonného zástupce. IVP vychází ze školního vzdělávacího programu (ŠVP). Obsahuje mj. údaje o skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s tímto plánem. IVP vyhodnocuje ŠPZ dvakrát ročně.

Na úrovni IVP je možné na doporučení ŠPZ (v případech stanovených Přílohou č. 1 vyhlášky č. 27/2016 Sb.) v rámci podpůrných opatření **upravit očekávané výstupy stanovené ŠVP**, případně **upravit vzdělávací obsah**

ŠVP upravené dle platné legislativy (2. část)

tak, aby byl zajištěn soulad mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi žáků a aby vzdělávání směřovalo k dosažení jejich osobního maxima.

K úpravám očekávaných výstupů stanovených v ŠVP se využívá podpůrné opatření IVP, které umožňuje u žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními od třetího stupně podpory (týká se žáků s lehkým mentálním postižením) upravovat očekávané výstupy vzdělávání, případně je možné přizpůsobit i výběr učiva. Upravené očekávané výstupy pro žáky s přiznanými podpůrnými opatřeními vzdělávané podle RVP ZV musí být na vyšší úrovni, než jsou očekávané výstupy stanovené v RVP ZŠS.

K úpravám vzdělávacích obsahů stanovených v ŠVP dochází v IVP žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními od třetího stupně (týká se žáků s lehkým mentálním postižením). To znamená, že **části vzdělávacích obsahů některých vzdělávacích oborů lze nahradit jinými vzdělávacími obsahy nebo celý vzdělávací obsah některého vzdělávacího oboru lze nahradit obsahem jiného vzdělávacího oboru**, který lépe vyhovuje jejich vzdělávacím možnostem.

V IVP žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními třetího stupně (týká se žáků s lehkým mentálním postižením) a čtvrtého stupně lze v souvislosti s náhradou části nebo celého vzdělávacího obsahu vzdělávacích oborů zmínit minimální časové dotace vzdělávacích oblastí (oborů).

Při vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením je třeba zohledňovat jejich specifika: problémy v učení – čtení, psaní, počítání; nepřesné vnímání času; obtížné rozlišování podstatného a podružného; neschopnost pracovat s abstrakcí; snížená možnost učit se na základě zkušenosti, pracovat se změnou; problémy s technikou učení; problémy s porozuměním významu slov; krátkodobá paměť neumožňující dobré fungování pracovní paměti, malá představitost; nedostatečná jazyková způsobilost, nižší schopnost číst a pamatovat si čtené, řešit problémy a vnímat souvislosti.

ŠVP upravené dle platné legislativy (3. část)

Zodpovědné osoby a jejich role v systému péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami:

Školní poradenské pracoviště naší školy je tvořeno výchovným poradcem, který zároveň koordinuje jeho činnost, školním metodikem prevence. Dále spolupracujeme se Speciálně pedagogickým centrem Mladá Boleslav a Pedagogicko-psychologickou poradnou Mladá Boleslav. Výchovný poradce je pedagogickým pracovníkem, který je pověřen spoluprací se školským poradenským zařízením.

Specifikace provádění podpůrných opatření

Jako podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v naší škole využívána podle doporučení školského poradenského zařízení a přiznaného stupně podpory zejména:

- a) **v oblasti metod výuky:**
  - respektování odlišných stylů učení jednotlivých žáků
  - metody a formy práce, které umožní častější kontrolu a poskytování zpětné vazby žákovi
  - důraz na logickou provázanost a smysluplnost vzdělávacího obsahu
  - respektování pracovního tempa žáků a poskytování dostatečného času k zvládnutí úkolů
- b) **v oblasti organizace výuky:**
  - střídání forem a činností během výuky
  - využívání skupinové výuky
  - postupný přechod k systému kooperativní výuky

ŠVP upravené dle platné legislativy (4. část)

3.3. VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ SE SPECIÁLNÍMI VZDĚLÁVACÍMI POTŘEBAMI

Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou považováni žáci s přiznanými podpůrnými opatřeními nebo žák s podpůrnými opatřeními prvního až pátého stupně.

Při práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je nutná **spolupráce školy, žáka, jeho rodičů a odborného pracoviště.**

Dle § 16 ods.1 zákona 561/2004 Sb. žákem se speciálními vzdělávacími potřebami se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením. Podpůrná opatření se člení do pěti stupňů podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti.

Pro všechny tyto skupiny žáků uplatňujeme při vzdělávání kombinaci speciálně pedagogických postupů a alternativních metod. Tyto žáky začleňujeme do kolektivu běžných tříd. Ve spolupráci s poradenským

- 15 -

zařízením je prováděna odborná diagnostika. Na jejím základě je ve spolupráci se zákonnými zástupci a učiteli vypracován individuální vzdělávací plán.

Škola se snaží vytvořit optimální podmínky pro integrované vzdělávání žáků. Tato snaha se neobejde bez spolupráce s rodiči, s dětskými a odbornými lékaři, s logopedem a s pedagogicko psychologickou poradnou. Je dbáno na individuální přístup ve vyučování, na časté změny činností, neustálé opakování a ufridování učiva. Škola uplatňuje princip diferenciací a individualizace vzdělávacího procesu při organizaci činností, při stanovování obsahu, forem i metod výuky a nezapomíná na podporu nadání a talentu těchto žáků.

Pro úspěšné zvládnutí vzdělávání je proto sestavován plán pedagogické podpory. Plán pedagogické podpory sestavuje třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci výchovného poradce. PLPP má písemnou podobu. Před jeho zpracováním budou probíhat rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení např. metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností. Výchovný poradce stanoví termín přípravy PLPP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy i žákem samotným.

b) v oblasti organizace výuky:

- střídání forem a činností během výuky
  - u mladších žáků využívání skupinové výuky
  - postupný přechod k systému kooperativní výuky
  - v případě doporučení může být pro žáka vložena do vyučovací hodiny krátká přestávka
- c) - Jako podpůrné opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami je na škole zařazena podle doporučení školského poradenského zařízení logopedická péče pro žáky s poruchami řeči.

ŠVP upravené dle platné legislativy 2 – snímek obrazovky (1. část)

Zabezpečení výuky žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními

V případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů. Minimální doporučená úroveň, která je stanovena v RVP ZV pro 3., 5. a 9. ročník, bude na základě Doporučení školského poradenského zařízení rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením.

Postup tvorby, realizace a vyhodnocování IVP je stejný jako v případě IVP ostatních žáků. IVP může

- 16 -

být během roku upravován podle potřeb žáka. Při tvorbě IVP bude využíváno metodické podpory školního poradenského pracoviště a metodická podpora na Metodickém portále RVP.CZ."

Pravidla pro zapojení dalších subjektů

Při vzdělávání žáků zrakově postižených spolupracuje naše škola se Speciálním pedagogickým centrem pro zrakově postižené Praha 2. Pracovníci nám poskytují konzultace podle potřeby a jednou ročně je na škole konán konzultační den.

Zodpovědné osoby a jejich role v systému péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
Školní poradenské pracoviště tvoří na naší škole výchovný poradce. Je pedagogickým pracovníkem, který je pověřen spoluprací se školským poradenským zařízením.

Specifikace provádění podpůrných opatření a úprav vzdělávacího procesu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Jako podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v naší škole využívána podle doporučení školského poradenského zařízení a přiznaného stupně podpory zejména:

a) v oblasti metod výuky:

- respektování odlišných stylů učení jednotlivých žáků
- metody a formy práce, které umožní častější kontrolu a poskytování zpětné vazby žákovi
- důraz na logickou provázanost a smysluplnost vzdělávacího obsahu
- respektování pracovního tempa žáků a poskytování dostatečného času k zvládnutí úkolů

b) v oblasti organizace výuky:

- střídání forem a činností během výuky
- využívání skupinové výuky
- postupný přechod k systému kooperativní výuky
- v případě doporučení může být pro žáka vložena do vyučovací hodiny krátká přestávka

c) zařazení předmětů speciálně pedagogické péče."

Přehled předmětů speciálně pedagogické péče

ŠVP upravené dle platné legislativy 2 (2. část)

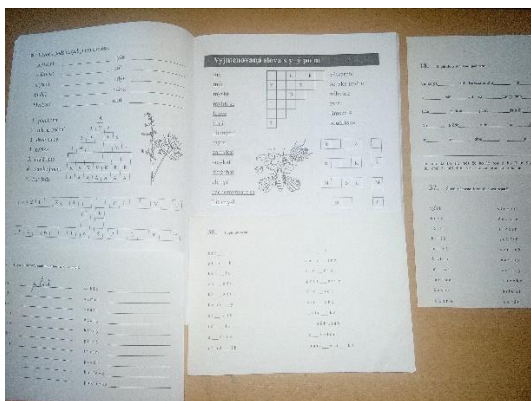
Příloha C - ZŠ Katusice (foto)

Skládání kartiček

Pomůcky, křížovky, čtení s obrázky

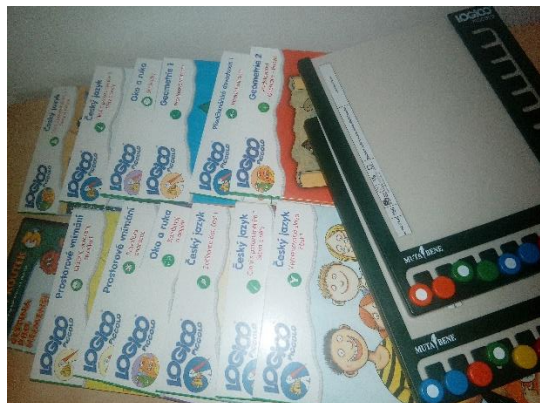
Pracovní listy

Pracovní sešity

Mini-LÜK

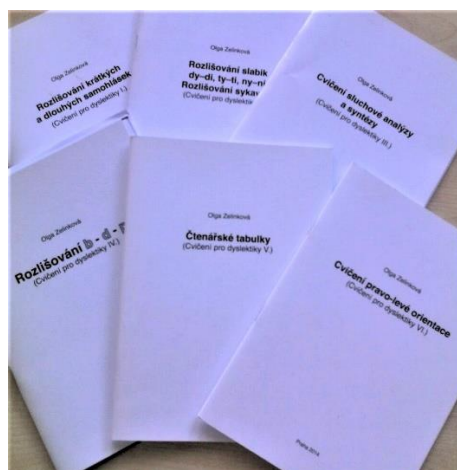

Logico Piccolo

Příloha D - ZŠ Benátky (foto)

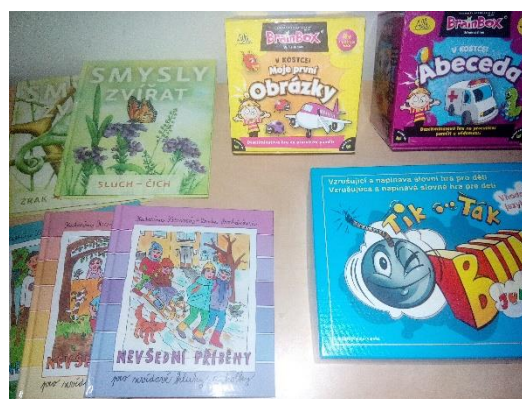
Pracovní sešity

Pracovní listy (O. Zelinková)

Bzučák, cvičení (V. Pokorná), obrázky, hádanky

Pomůcky, hry

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Miroslava Červená

Obor: 7506R002 – Speciální pedagogika – vychovatelství (Bc. SPPGV)

Forma studia: Bakalářské kombinované studium

Název práce: Podpora dětí s dyslexií a dysortografií ve 4. a 5. ročníku na Mladoboleslavsku

Rok: 2017

Počet stran textu bez příloh: 60

Celkový počet stran příloh: 8

Počet titulů českých použitých zdrojů: 18

Počet internetových zdrojů: 2

Vedoucí práce: Doc. PaedDr. Marie Kocurová Ph.D.